



VAGGERYDS  
KOMMUN

# Miljöredovisning 2022

---

Ansvarig tjänsteman: Miljöstrateg

Beslutad av Kommunfullmäktige

2023-xx-xx



# Innehåll

---

Innehåll .....	2
Förord.....	3
Sammanfattning .....	4
Uppföljning av Miljöprogrammet 2022-2025 .....	7
Statistik och nyckeltal – Hållbara resor och transporter.....	<b>Fel! Bokmärket är inte definierat.</b>
Statistik och nyckeltal – Hållbar samhällsplanering och bebyggelse-avfall ....	<b>Fel! Bokmärket är inte definierat.</b>
Statistik och nyckeltal – Hållbar samhällsplanering och bebyggelse – Luft och kemikalier .....	26

---

# Förord

---

XXX

Gert Jonsson  
Kommunstyrelsens ordförande (M)

# Sammanfattning

Miljöfrågorna är en del av alla nämnders och kommunala bolags ordinarie arbete och inget som kan ligga vid sidan av. Målet är att miljö blir en naturlig del i alla verksamheter till nytta både för det interna miljöarbetet och för den strategiska samhällsutvecklingen. Planering- och redovisningscykeln (budgetarbetet) är ett av verktygen för att gå från ord till handling.

År 2022 är det första uppföljningsåret för miljöprogrammet 2022-2025. Uppfyllanden av mål och strategier görs genom en bedömning med grön, gul eller röd pil. Grön pil innebär att målet är uppnått eller har en god trend. Gul pil innebär att målet inte är uppnått men att arbete pågår. Röd pil innebär att målet inte är uppgått och går åt fel håll. Under 2022 är 20 åtgärder (24 %) genomförda, 40 stycken (49 %) är påbörjade och 22 stycken (27 %) är ej påbörjade. I slutet av miljöredovisningen redovisas också en uppföljning av de aktiviteter som finns i kommunens plan för fortsatt utveckling av biogas.

Uppföljningen av alla mål och åtgärder finns att läsa i detta dokument eller på Vaggeryds kommuns digitala miljöprogram och miljöredovisning, Miljöbarometern, som också hittas på [www.vaggeryd.se/miljo](http://www.vaggeryd.se/miljo).

## Målområden med negativ utveckling

- De mål och åtgärder där vi ser en negativ utveckling är målen om att ställa om till fossilfria fordon. Utvecklingen har stått still de senaste 4 åren och i och med en ny upphandling av socialförvaltningen fordon under 2022 kommer utvecklingen bli negativ under 2023 då laddhybrider köpts in istället för rensa elbilar.
- Arbetet med att fasa ut våra farliga kemikalier går långsamt. Ett stort arbete har gjorts med att inventera och riskbedöma kemikalierna men utfasningen av de farliga kemikalierna har inte påbörjats i stor utsträckning.
- Arbetet med att ta fram en förvaltningsövergripande VA-plan har inte genomförts under de senaste 4 åren. Det saknas även vattenskyddsområde för de allmänna vattentäkterna.

## Målområden med positiv utveckling

- Växtgasutsläppen från kommunkoncernens transporter minskar. Körsträckan med egen bil i tjänsten har minskat och vi har i ca 50 % av de upphandlade avtalen för transporter eller transporttjänster ställt krav på fossilfribränslen.
- Arbetet med att minska matsvinnet har gett goda resultat där skolan och förskolan minskat sitt matsvinn med 33 % mellan 2019-2022. Exempel på en åtgärd som genomförts är socialförvaltningens initiativ att sälja svinmatlådor.
- En våtmark har restaurerats under 2022 vilket gynnar den biologiska mångfalden och minskar läckaget av växthusgaser. I våra samhällen har även flera ängsmarker har skapats och stärks.

## Kommunens miljöarbete kopplat till Agenda 2030 och kommunfullmäktiges övergripande mål

Vaggeryds kommuns miljöprogram och miljömål hänger samman med de globala Agenda 2030 målen, andra regionala mål och strategier men också kommunfullmäktiges egna övergripande mål. Miljöarbetet bidrar främst till att uppnå *Mål 1 – Vaggeryds kommun ska vara en plats med hållbar samhällsutveckling och tillväxt i hela kommunen*. Det innebär att vi ska ha tillgång till god luft- och vattenkvalitet, fungerande atmosfär, livskraftiga ekosystem, klimatsmart energi, god infrastruktur, mat och social välfärd. Under det senaste året har diskussionen kring energibesparande åtgärder varit stor till följd av höga elpriser. Att genomföra energieffektiviserande åtgärder samt verka för mer förnyelsebar elproduktion i kommunen för att även Vaggeryds kommun bidrar till att lösa utmaningarna i energifrågan.

Kommunens miljöarbete kan också bidra på ett positivt sätt till *Mål 2 - Vaggeryds kommun ska vara en plats med en hög sysselsättning, ett varierat näringsliv och en utbildning med god kvalitet*. Genom att kommunen verkar för hållbara transporter såsom utbyggnad av cykelvägar, bättre kollektivtrafik och laddinfrastruktur ger det en ökad attraktivitet för företag att locka medarbetare som vill pendla hållbart. I dagsläget är hållbarhetsfrågan något som är viktigt för alla företag och kommunen kan ibland gå före och visa vägen och ibland inspireras av vad företagen gör i hållbarhetsfrågan.

Miljöarbetet bidrar även till *Mål 3 - Vaggeryds kommun ska vara en plats med hög kunskapsnivå, en aktiv fritid och ett rikt kulturliv - för en god hälsa*. Folkhälsa och friluftsliv är två områden som är starkt förknippat med att vistas i naturen. Genom att sköta kommunens egna naturområden och grönområden i samhällena och göra dem mer attraktiva kan vi bidra till en förbättrad folkhälsa hos våra invånare. Ett bra exempel på detta är projektet Vattennära mötesplatser som genomförts längs Lagan. Kemikalier är ett annat område som påverkar vår hälsa. Genom att kommunen på olika sätt arbetar med att minska de farliga kemikalier som finns i vårt samhälle, både i våra egna verksamheter och genom tillsyn på andra verksamheter, bidrar vi till en bättre hälsa hos våra invånare.

Även *Mål 4 - Vaggeryds kommun ska vara en plats som är attraktiv, trygg och tillgänglig - där alla känner delaktighet och kan påverka* kan indirekt påverkas av miljöarbetet. Ser man till trygga miljöer visar undersökningar att miljöer med mycket nedskräpning upplevs som otrygga. Genom att arbeta med att minska nedskräpningen bidrar vi till tryggare, renare och mer attraktiva miljöer. Ett annat sätt där miljöarbetet kopplas ihop med mål 4 är utbyggnad av cykelvägar som också kräver belysning då mörka eller dåligt upplysta stråk upplevs som otrygga. Upplevelsen av delaktighet hos våra invånare i allmänhet samt målgrupper i våra verksamheter kan också indirekt påverkas positivt genom de insatser som gör det möjligt för invånare och målgrupper att i högre grad själva påverka miljöarbetet i sin vardag.

## Hänt under 2022

Under 2022 har genomförandet av miljöprogrammet 2022-2025 påbörjats. Ett urval av det som hänt är:

1. Andelen resor med kollektivtrafik per invånare ökade stort under 2022 jämfört med pandemiåren 2020-2021. Den stora ökningen gör att resandet nästan är tillbaka som innan pandemiåren och det finns goda förhoppningar om att det ska öka ytterligare under 2023 och framåt.
2. Kommunens solcellsanläggningar producerar mer solenergi än tidigare år. Vi kan även se att den installerade effekten från solceller ökar i kommunen som geografiskt område vilket är glädjande då vi behöver öka produktionen av den förnyelsebara energin.
3. Ett samarbetsavtal mellan Vaggeryds energi och Waggeryd Cell som tecknades under 2022 innebär att spillvärme kan tillvaratas och nyttjas i fjärrvärmeverket. Omhändertagandet av spillvärmens beräknas minska utsläppen av koldioxid med cirka 5000 ton per år.
4. Under 2022 avslutades en restaureringen av Sörhultamossen utanför Bondstorp i samarbete med Länsstyrelsen, Svenska kyrkan och Naturskyddsföreningen. Restaureringen innebär ett minskat läckage av växthusgaser samt en förbättrad livsmiljö för fåglar.
5. Under 2022 godkände kommunfullmäktige kommunens vattenförsörjningsplan som ligger till grund för dricksvattenförsörjningen i kommunen.
6. Som underlag till arbetet med ny översiktsplan togs en jordbruksanalys fram för att bedöma jordbruksmarkens värden.
7. Under året genomfördes ett mindre projekt där arbetsmarknadsenheten tillsammans med tekniska kontoret bekämpade den invasiva arten jättebalsamin på kommunal mark.
8. Under 2022 har ett arbete med systematiskt klimatanpassningsarbete påbörjats. Klimatanpassningen behöver få en större roll i samhällsplaneringen. Ett exempel på underlag för att hantera klimatanpassningar är den skyfallskartering som tagits fram för Vaggeryd och Skillingaryd tätorter.
9. Arbete med att minska matsvinnet fortsätter att vara lyckat. Under 2022 har både socialförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen tagit omhand överbliven mat och säljer dessa som svinmatlådor till personalen. Sedan 2019 har skolor och förskolor minskat sitt matsvinn med 33 %.
10. Under 2022 har arbetet pågått med att ta fram en avfallsplan tillsammans med Gnosjö, Gislaved och Värnamo kommuner samt SÅM. I avfallsplanen finns mål och åtgärder kopplat till att förebygga avfall, öka återanvändningen, minska nedskräpning och minska mängden farligt avfall. Alla förvaltningar och kommunala bolag berörs av avfallsplanen som beslutas av kommunfullmäktige under 2023.

# Uppföljning av Miljöprogrammet 2022-2025

## Måluppföljning

Miljöarbetet redovisas med utgångspunkt från miljöprogrammet 2022-2025. Miljöprogrammet har delats in i tre olika områden: ”Hållbara transporter och resor”, ”Hållbar samhällsutveckling och bebyggelse”, ”Hållbara gröna och blå miljöer”. Inom varje delområde finns ett eller flera nationella miljömål kopplade och därutöver våra regionala och lokala mål. I det digitala miljöredovisningsverktyget Miljöbarometern finns alla våra mål, nyckeltal och åtgärder upplagda. I Miljöbarometern finns även en bedömning av hur långt vi har kommit med våra åtgärder och status för nyckeltal samt en bedömning av måluppfyllelsen.

## Hållbara transporter och resor

Vaggeryds kommun är en transportintensiv kommun. Transporter och resor står för 45 % av länets utsläpp av växthusgaser. Transporterna behöver bli mer effektiva och en omställning krävs både gällande vilka fordon och drivmedel som används samt en förändring av våra resvanor. Det transporteffektiva samhället bidrar inte bara till låga växtgasutsläpp utan även till bättre luftkvalitet, minskat buller, minskad trängsel på vägarna samt förbättrad folkhälsa.



### Miljömålet Begränsad klimatpåverkan






*Utsläpp av växthusgaser skall minska så att halten i atmosfären kan stabiliseras på en nivå där människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. För uppnå detta är det viktigt att vi övergår från fossila bränslen till förnybara samt att vi väljer el som har ett förnybart ursprung.*

## Koppling till Agenda 2030







Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur innebär att vi behöver ha fungerande, stabil och gränsöverskridande infrastruktur för alla. Som kommun kan vi bidra genom att bygga ut infrastrukturen som gång- och cykelvägar samt tillsammans med regionen verka för en attraktiv kollektivtrafik. Som kommun kan vi också verka för att bidra till laddinfrastruktur för elbilar och verka för att vi kan tanka förnyelsebara bränslen i kommunen. Som kommun kan vi också verka för att bidra till laddinfrastruktur för elbilar och verka för att vi kan tanka förnyelsebara bränslen i kommunen. Mål 11 Hållbara städer och samhällen innebär att vi ska ha ett samhälle som är inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.



## Strategier för hållbara transporter och resor

- 
**1. Kommunen ska sträva efter att minska utsläppen av växthusgaser från transporter med 75 % mellan 2010 och 2030 i enlighet med länets klimat- och energistrategi.**  
 Nyckeltal: utsläpp av växthusgaser från lokaler, kommunala bostäder, energiförbrukning, transporter
- 
**2. Kommunen ska verka för en elektrifierad järnväg gällande bansträckan Värnamo-Jönköping-Nässjö och nybyggnation av järnväg mellan Byarum och Tenhult.**  
 Nyckeltal: JA/NEJ
- 
**3. Kommunen ska verka för att tankställen med förnyelsebara bränslen etableras i kommunen. Tankställe för biogas ska prioriteras i enlighet med biogasöverenskommelsen.**  
 Nyckeltal: JA/NEJ
- 
**4. Kommunen ska verka för en attraktiv kollektivtrafik i Vaggeryds kommun**  
 Nyckeltal: resultat i medborgarundersökning, antal resande med kollektivtrafik
- 
**5. Kommunen ska ha trygga, säkra och lättorienterade gång- och cykelvägar som binder samman målpunkter. Särskilt fokus ska läggas på cykelvägarna till och från skola och fritidsaktiviteter.**  
 Nyckeltal: resultat i medborgarundersökning

## Delmål för hållbara transporter och resor

- 
**1. Alla nya bostadsområden har tillgång till minst ett av följande alternativ: god kollektivtrafik (400 meter till busshållplats), tillgång till bilpool/elykelpool, tillgång till laddning av elbil och/eller anslutning med trygga och säkra cykelvägar.**  
 Nyckeltal: följs upp i detaljplaner och exploateringar
- 
**2. I genomsnitt ska det genomföras 20 resor med kollektivtrafik per invånare senast år 2025.**  
 Nyckeltal: antal resor per invånare, källa JLT
- 
**3. Kommunen ska uppmuntra och skapa förutsättningar för medarbetare att pendla och arbeta på ett hållbart sätt.**  
 Nyckeltal: redovisade insatser, eventuell resvaneundersökning
- 
**4. Senast år 2025 ska kommunens fordonsflotta bestå av minst 75 % personbilar som körs på förnyelsebart bränsle eller el. Andelen lätta lastbilar som körs med förnyelsebart bränsle eller el ska uppgå till minst 20 %. För utryckningsfordon och arbetsmaskiner ska minst 5 % av fordonen/arbetsmaskinerna köras på förnyelsebara bränslen eller el.**  
 Nyckeltal: uppföljning av andelen fossila bilar, uppgifter från förvaltningar och bolag
- 
**5. Växtgasutsläppen från de transporter och resor som sker i tjänsten ska minska med 60 % till år 2025 jämfört med 2010.**  
 Nyckeltal: uppföljning av växtgasutsläppen från våra transporter och fordon, uppgifter från förvaltningar och bolag
- 
**6. Minst 50 % av de upphandlade transporttjänsterna ska köras med fossilfria bränslen eller el.**  
 Nyckeltal: antal upphandlingar där krav har ställts, antal upphandlingar där fossilfria bränslen används

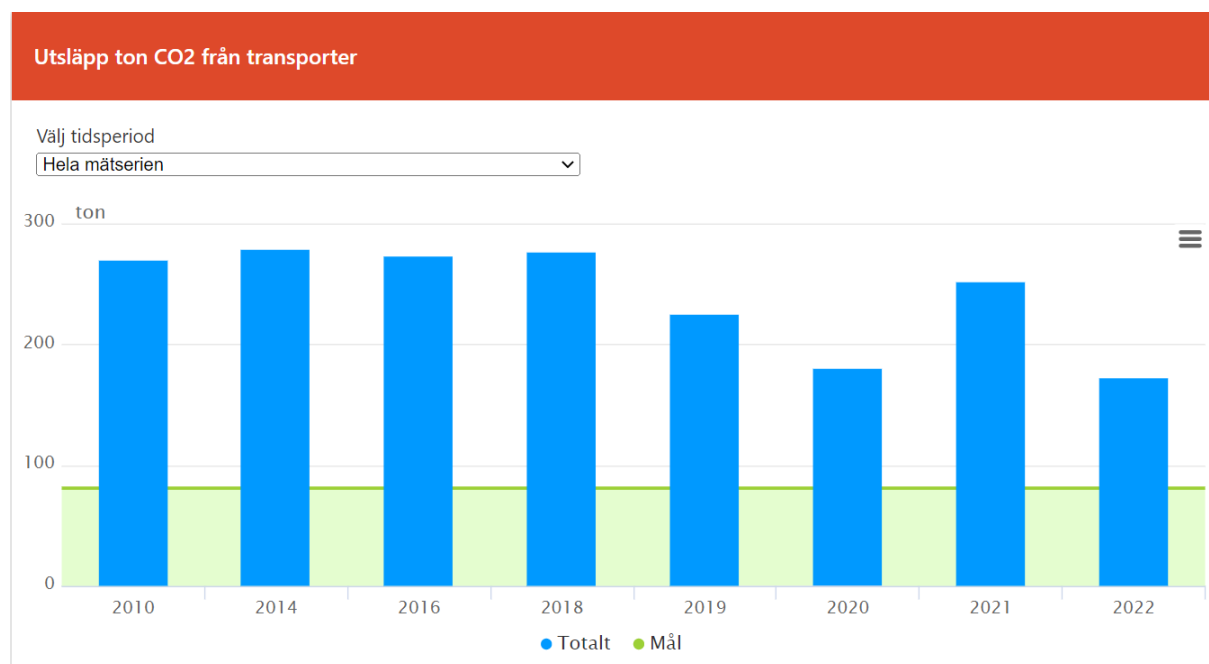


## Statistik och nyckeltal för Hållbara transporter och resor

**Utsläpp av växthusgaser för transporter**

Kommunen ska minska sitt utsläpp av växthusgaser från tjänsteresor med 60 % mellan 2010 till 2025. Fram till 2030 ska utsläppen från transporter minska med 75 % jämfört med 2010.

Utgångsvärdet 2010 var 269 ton CO<sub>2</sub> för kommunkoncernen och år 2022 var utsläppet 172 ton CO<sub>2</sub>, se figur 1. Det är en minskning med 36 % och vi är på god väg mot målet. Fortsatt minskat resande, resande med kollektivtrafik och cykel samt omställning till fordons som divs med fossilfria bränslen eller el är nödvändigt för fortsatt god målutveckling.



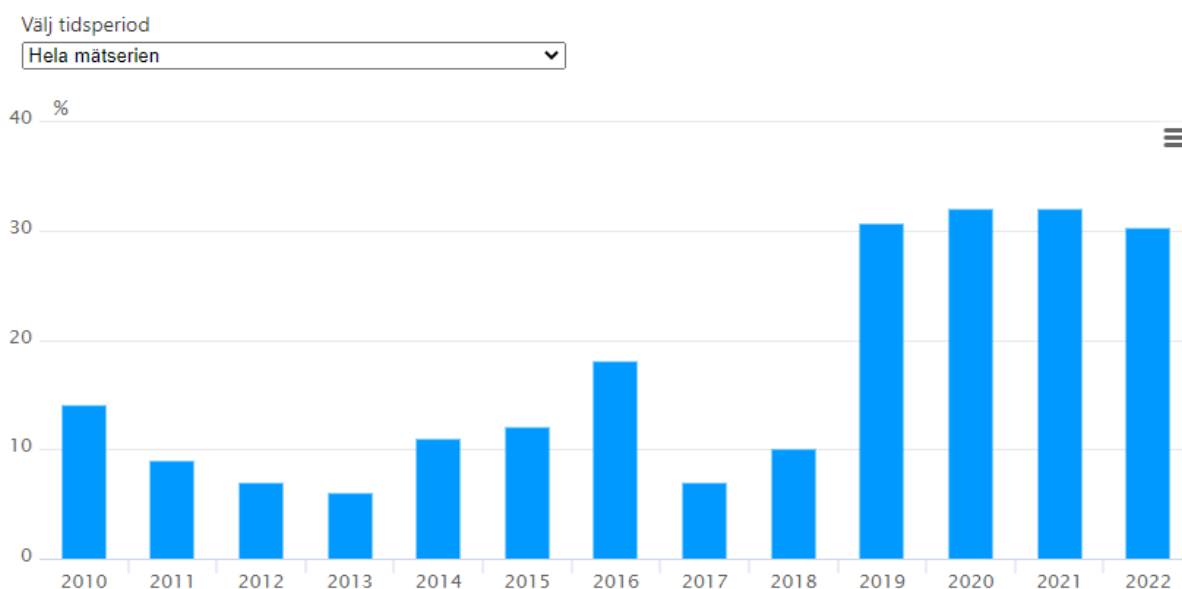
Figur 1. Den blå stapeln i diagrammet visar utsläppet av CO<sub>2</sub> från transporter inom kommunkoncernen. Den gröna linjen visar målvärdet på 60 % minskat koldioxidutsläpp till 2025.

**Andelen fossilfria fordon i kommunkoncernen**

Faktorer som påverkar utsläppet av växthusgaser är vilka fordon som körs (fossilfria eller med fossilt bränsle) och hur långa sträckor som körs. Vi kan se att andelen fossilfria fordon ligger kvar på drygt 30 %, vilket är i stort sett samma siffra som de senaste 4 åren, se figur 2. Det är långt ifrån målet om att minst 75 % av personbilarna, minst 20 % av de lätta lastbilarna och minst 5 % av arbetsmaskiner och utryckningsfordonen ska köras på förnyelsebara bränslen eller el. Dock har tekniska förvaltningen valt att tanka i princip alla sina fordon (inklusive lätta lastbilar, traktorer och större arbetsfordon) med bränslet EcoPar A. EcoPar A är ett drivmedel avsett för dieselmotorer som har 50 % lägre koldioxidutsläpp än vanlig diesel.

Under våren 2022 genomförde socialförvaltningen en ny upphandling av bilar då nuvarande leasingperiod närmade sig sitt slut. Inför detta så gjordes en analys av vilka fordon som skulle upphandlas. I analysen konstaterades att socialförvaltningen har verksamhet i hela kommunen och uppdrag verkställs därför på flera olika platser till vilka personal tar sig med bil. Perspektivet beredskap och kontinuitetshandling vägde tungt och bland annat diskuterades sårbarheten med att enbart förlita sig på el som drivmedel som i händelse av kris kan vara gränssättande. Inför upphandlingen diskuterades det även att det kommer att påverka Vaggeryds kommuns övergripande mål ”En plats med hållbar samhällsutveckling” med därtill kopplade riktlinjer. En förändring från rena elbilar till laddhybrider innebär en negativ påverkan på miljömålet ”Minska utsläppen av växthusgaser genom att miljöanpassa transporterna”. Den sammanvägda bedömningen från socialförvaltningen innebar att man i den nya upphandlingen valt att fokusera laddhybrider. Tidigare upphandlade bilar bestod av rena elbilar vilket medförde en stark positiv påverkan på en god måluppfyllelse. I och med den nya upphandlingen kommer andelen fossilfria fordon i kommunkoncernen sjunka kraftigt till 2023.

### Andelen fordon med fossilfria bränslen eller el



Figur 2. Diagrammet visar andelen fordon i kommunkoncernen som drivs med fossilfria bränslen eller el.

#### Upphandlade avtal med krav på fossilfria transporter

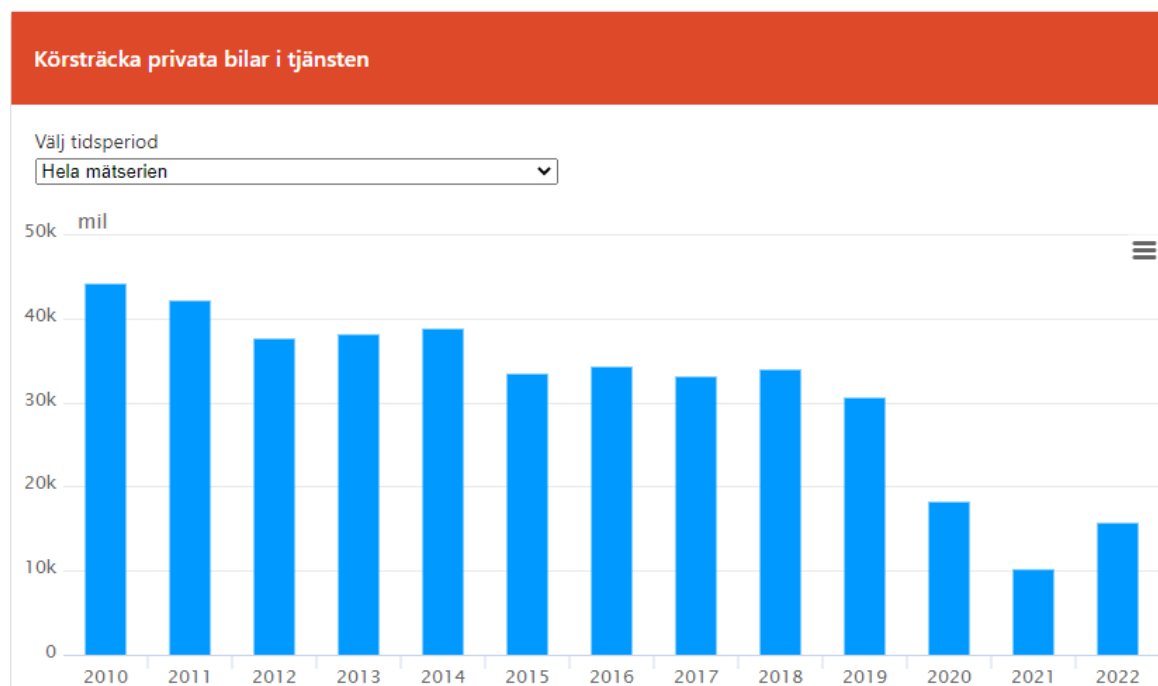
Av de avtal som finns upphandlade för transporter eller tjänster där transporter ingår finns det i dagsläget 5 avtal där krav har ställts på fossilfria bränslen eller el. Det gäller avtal för skolskjuts, omhändertagande av farligt avfall, transporter av material från ÅVC, insamling och behandling av farligt avfall samt transport från omlastningsstationer. Totalt finns 10-11 avtal med transportertjänster vilket innebär att vi uppnår målet om 50 % av de upphandlade avtalen ska det ställas krav på fossilfria bränslen eller el.

### Körsträcka i kommunkoncernen

Den totala körsträckan i kommunkoncernen ökade under 2022 jämfört med perioden 2019-2021. Under pandemiåren 2020-2021 minskade resandet på grund av rådande restriktioner, men kommunkoncernens resande under 2022 är uppe på lika höga nivåer som under tidigare, se figur 3. Positivt är dock att resandet med privat bil i tjänsten inte ökar i så stor omfattning utan att resandet sker med verksamhetens fordon, se figur 4.



Figur 3. Diagrammet visar den totala körsträckan med bil i kommunkoncernens verksamheter. I siffrorna ingår körsträcka för verksamhetens egna bilar, hyrbilar och privat bil i tjänsten.



Figur 4. Diagrammet visar körsträckan med privat bil i tjänsten.

## Verka för hållbara resor

### Gång- och cykelvägar

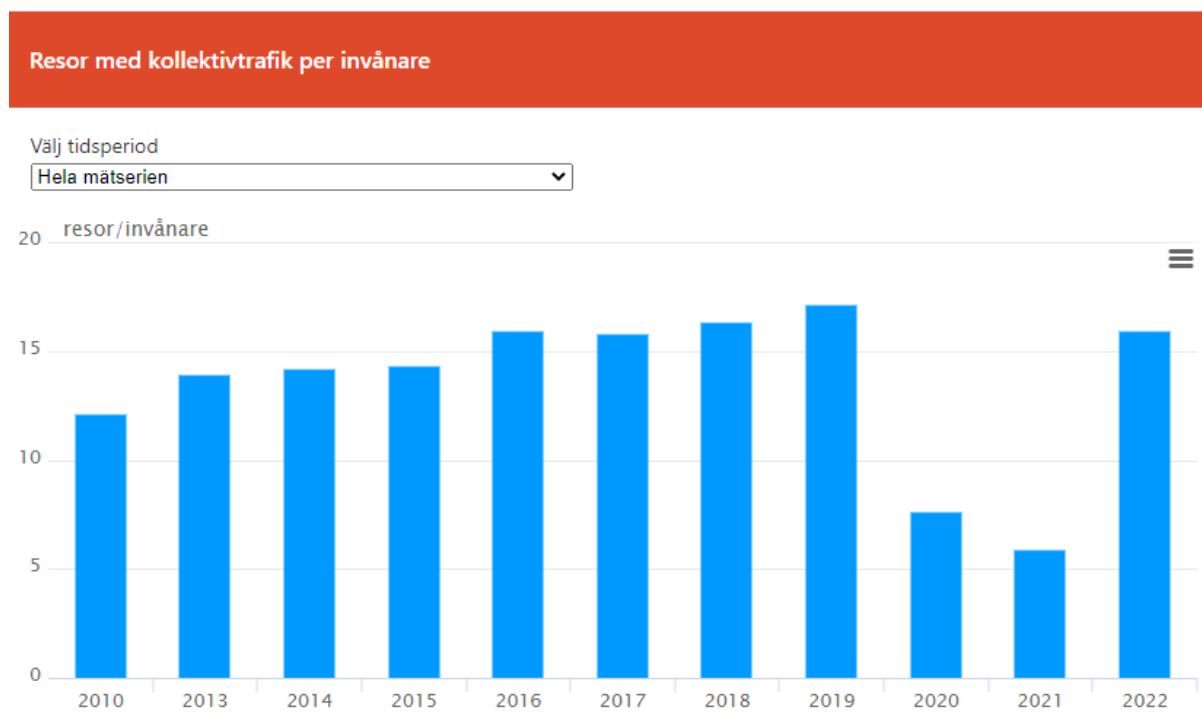
För att möjliggöra hållbara resor arbetar kommunen med att anlägga nya cykelvägar. Under 2022 byggdes 6,2 km nya cykelväg i kommunen, främst till exploaterade områden, se figur 5.



Figur 5. Diagrammet visar antalet meter cykelväg som finns i kommunen.

### Kollektivtrafik

Ett annat sätt att resa hållbart är att resa med kollektivtrafiken. En tydlig nedgång i resandet med kollektivtrafik kan ses under 2020-2021 då Folkhälsomyndigheten avrådde resor med kollektivtrafik på grund av covid-19 pandemin. Under 2022 ser vi att resandet är tillbaka på samma nivåer som 2017, se figur 6. Kommunen deltar aktivt i de dialoger som förs med Regionen och Trafikverket kopplat till elektrifiering av järnvägen. Förutom de ordinarie träffar med kommunerna som länstrafiken bjuder in till har Vaggeryds kommun haft ett flertal extra avstämningar rörande kollektivtrafikfrågor, bland annat inför busstrafikering på Södra Stigamo, insatser för att möjliggöra timestrafik för tåg mellan Värnamo-Vaggeryd-Nässjö och framtida behov av busstrafikering i samband med att fler kollektivtrafikresor ska ske med tåg. Gällande elektrifiering av järnvägen så deltar kommunen löpande i Trafikverkets projekt.



Figur 6. Diagrammet visar antalet resor med kollektivtrafiken per invånare.

#### Transporter i samhällsplaneringen

Det finns ingen uppföljning av antalet detaljplaner och exploateringsprojekt där hänsyn tagit till cykelvägar, bilpool och närhet till kollektivtrafik. Under 2022 har en checklista tagits fram för miljömålen som är viktiga att ta hänsyn till i samhällsplaneringen som används i upprättande av detaljplaner.

## Hållbar samhällsplanering och bebyggelse

Hållbar bebyggelse och samhällsplanering handlar om hur, vart och för vem vi bygger. Vi behöver bli energieffektiva samt producera och använda förnyelsebar energi. Avfallshanteringen för samhället ska vara effektiv och avfallet ska förebyggas. I kommunen ska vi ha en hälsosam och säker miljö, både för människor, djur och natur. Vi ska ha en ren luft, skyddas mot skadlig strålning och ha en giftfri miljö.



### Miljömålet God bebyggd miljö

*Byggnader och anläggningar skall lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt som erbjuder en hälsosam livsmiljö samt medverkar till en god regional och global miljö. En viktig del i arbetet är att vi måste bli mer energieffektiva men också att vi är smarta och väljer energi med ett hållbart och förnybart ursprung.*



### Miljömålet Frisk luft

*Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas. Det är därför viktigt med återkommande kontroller av luften särskilt vid högt trafikerade områden och platser där människor vistas ofta och länge.*



### Miljömålet Giftfri miljö

*Ämnen som skapats i eller utvunnits av samhället skall inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden ifall de släpps ut i miljön. Användningen av gifter minskas genom att ekologisk odling då inga bekämpningsmedel används.*



### Miljömålet Skyddande ozonskikt

*Ozonskiktet skall utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning, ett steg i detta har varit utfasningen av ozonpåverkande köldmedier.*



### Miljömålet Säker strålmiljö

*Strålningens skadliga effekter skall inte påverka människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Detta skall åtgärdas genom kontroller av radon samt tillgång till skugga i offentliga miljöer och skolgårdar.*



### Miljömålet Begränsad klimatpåverkan





*Utsläpp av växthusgaser skall minska så att halten i atmosfären kan stabiliseras på en nivå där människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. För uppnå detta är det viktigt att vi övergår från fossila bränslen till förnybara samt att vi väljer el som har ett förnybart ursprung.*

### Koppling till Agenda 2030








Mål 3 God hälsa och välbefinnande är en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att förstå sin fulla potential och bidra till samhällsutvecklingen. Som kommun kan vi bidra i arbetet med att verka för en frisk luft och så få farliga kemikalier som möjligt. Mål 7 Hållbar energi för alla innebär att vi ska ha hållbar, tillförlitlig och förnyelsebar energi och rena bränslen. Till år 2030 ska vi väsentligt ha ökat andelen förnyelsebar energi. Som kommun kan vi bidra med att producera vind- och vattenkraft och främja vindkraftsetableringar. Det är också viktigt att vi köper in förnyelsebar energi och el till våra verksamheter för att öka efterfrågan och stärka marknaden. Mål 11 Hållbara städer och samhällen innebär att vi behöver ha en hållbar planering och byggande av bostäder, infrastruktur, offentliga platser, transporter och återvinning. Som kommun har vi stor rådighet över den fysiska planeringen och kan aktivt välja att bygga och planera hållbart. Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion handlar om de naturresurser som finns och som vi människor behöver nyttja på ett hållbart sätt. Som kommun kan vi bidra genom att bidra till en hållbar förvaltning och användning av naturresurser. Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna innebär att vi behöver minska våra koldioxidutsläpp för att kunna hålla oss inom 2-gradersmålet. Om vi inte klarar det så får det allvarliga konsekvenser för ekosystem, havsförurning, mänsklig säkerhet, matproduktion, vattentillgång, hälsa och ökad risk för naturkatastrofer. Som kommunen behöver vi se ut alla våra utsläpp, både från transporter och från byggnader. Vi behöver också ett starkt samarbete med näringslivet för att tillsammans arbeta med frågan.



## Strategier för hållbar samhällsplanering och bebyggelse – energi

-  1. Vaggeryds kommun bidrar till att Jönköpings län ska bli ett plusenergilän senast 2045.
-  2. Kommunen ställer sig positiva till andra aktörer i kommunen som vill producera förnyelsebar energi såsom vindkraft, vattenkraft eller solenergi.
-  3. Vaggeryds kommun prioriterar fjärrvärme som uppvärmningslösning i kommunens bebyggelseutveckling.  
*Nyckeltal: antal bebyggelseutvecklingsprojekt där fjärrvärme prioriterats*
-  4. Nybyggda kommunala lokaler och bostäder har installerade solpaneler.  
*Nyckeltal: antal lokaler och bostäder med solpaneler, uppgifter från förvaltningar och bolag*

## Delmål för hållbar samhällsplanering och bebyggelse – energi

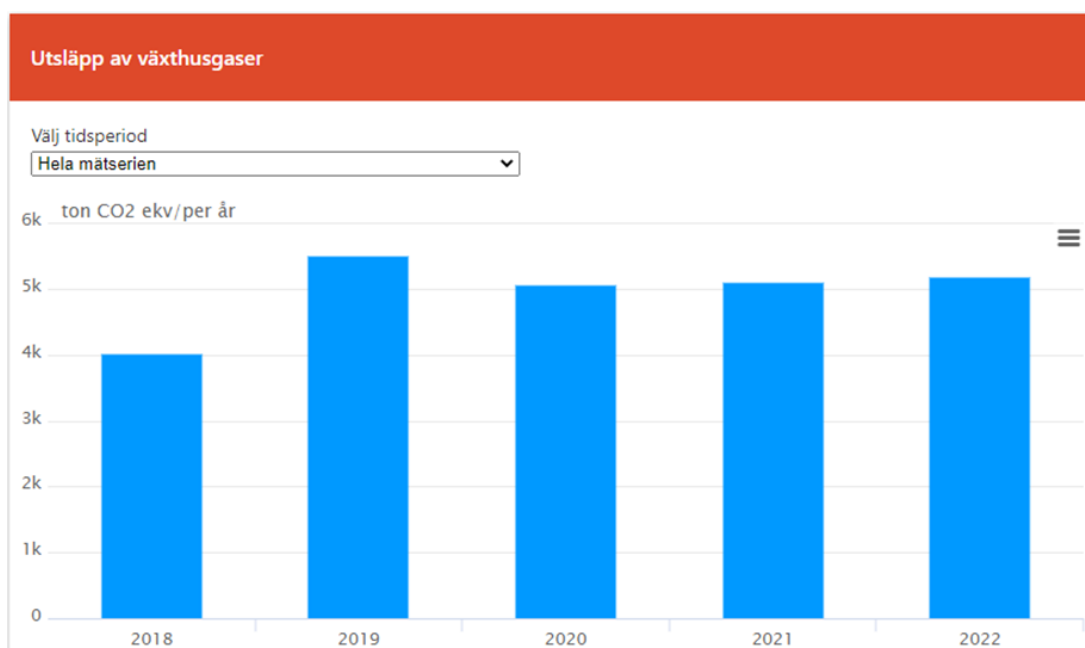
-  1. Våra verksamheter blir mer energieffektiva och att energianvändningen per area i kommunens verksamheter samt i VSBo:s bostäder fortsätter att minska till år 2025 jämfört med år 2010.  
*Nyckeltal: energianvändning per area, uppgifter från förvaltningar och bolag*
-  2. Klimatpåverkan från våra nybyggnationer ska minska.  
*Nyckeltal saknas.*
-  3. Antalet rådgivningar från energi- och klimatrådgivarna till privatpersoner, företag, och föreningar/organisationer i Vaggeryds kommun ska öka till år 2025 jämfört med 2020.  
*Nyckeltal: antal rådgivning, uppgifter från energi- och klimatrådgivarna*
-  4. Kommunen ska öka den installerade förnyelsebara energieffekten av solenergi och vattenkraft på kommunens fastigheter och att den installerade effekten från solcellsanläggningar i kommunen som geografiskt område ska vara minst 4,5 MW senast 2025.  
*Nyckeltal: installerad energieffekt från solenergi och vattenkraft i kommunen som geografiskt område, källa kolada*
-  5. Förnyelsebar energi och el används i alla våra lokaler och i VSBo:s bostadsbestånd.  
*Nyckeltal: Andel förnyelsebar energi/el, uppgifter från förvaltningar och bolag.*
-  6. Senast 2025 finns elproduktion från vindkraft i kommunen.  
*Nyckeltal: JA/NEJ, om JA anges hur stor den årliga produktionen är, källa kolada.*
-  7. Fjärrvärmeleveransen är 56 600 MWh per år senast 2025.  
*Nyckeltal: fjärrvärmeleverans per år, uppgifter från VEAB.*



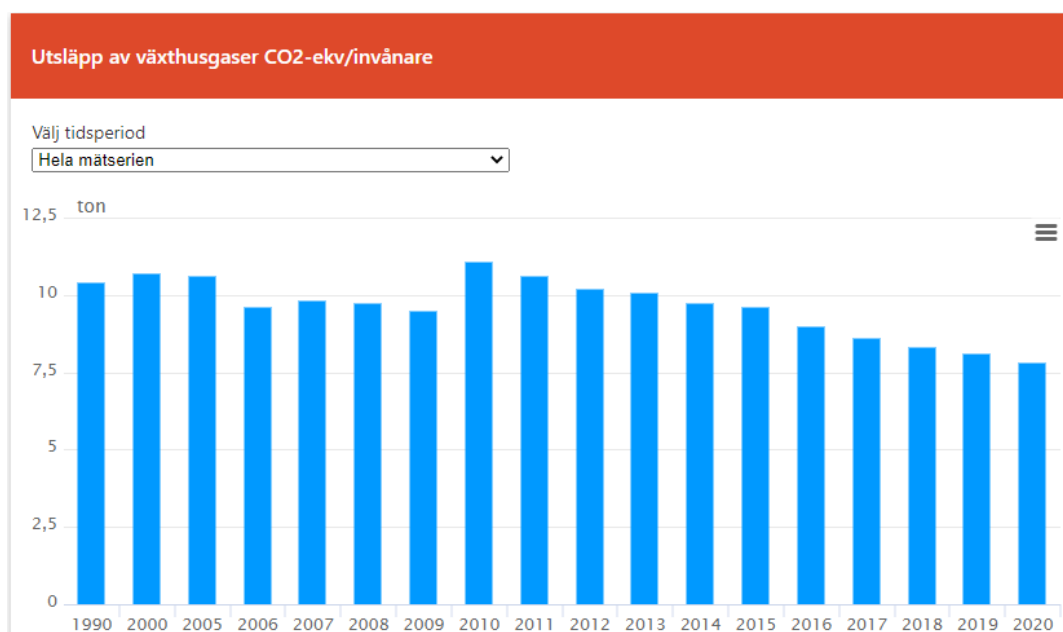
## Statistik och nyckeltal för hållbar samhällsplanering och bebyggelse -energi

## Plusenergilän

Vaggeryds kommun ska bidra till att Jönköpings län ska bli ett plusenergilän senast 2045. Utsläppen av växthusgaser behöver minska stort men tyvärr ser vi att kommunkoncernens utsläpp av växthusgaser ligger på samma nivåer de senaste 3 åren, se figur 7. Målet är att utsläppet av växthusgaser (CO<sub>2</sub>) per invånare ska minska till 4 ton per invånare till 2030, figur 8. Vaggeryds kommun ligger på 7,8 ton CO<sub>2</sub>-ekvivalenter under 2020 vilket är en hög nivå jämfört med riket.



Figur 7. Figuren visar kommunens utsläpp av växthusgaser från lokaler och kommunala bostäder, energiförbrukning från gatuvärme, gatubelysning och vatten och avlopp samt från transporter, både egna fordon samt tjänstesor med bil, tåg och flyg.

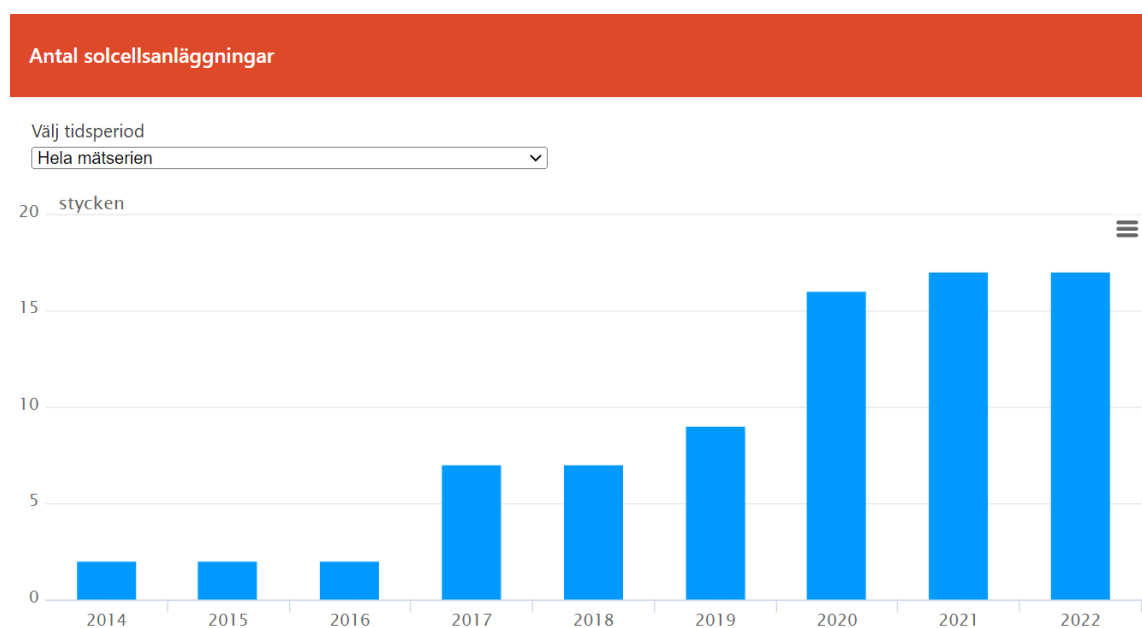


Figur 8. Figuren visar utsläpp av växthusgaser per invånare (CO<sub>2</sub>-ekvivalenter) i Vaggeryds kommun som geografiskt område.

## Produktion av förnyelsebar energi

När det gäller produktion av förnyelsebar energi har kommunen som mål att den totala energiproduktionen från sol- och vattenkraft i kommunen som geografiskt område ska vara minst 4,5 MWh senast 2025. Senast 2025 ska det finnas elproduktion från vindkraft i kommunen och senast 2025 ska fjärrvärmeleveransen vara minst 56 600 MWh.

Vaggeryds kommun bidrar till produktionen av förnyelsebar energi genom att ha installerat solcellsanläggningar på kommunala byggnader. Under 2022 installerades inga nya solceller av kommunkoncernen men produktionen av solel ökade på de anläggningar som finns, se figur 9 och 10. Ökningen av sol- och vattenkraftsproduktionen i kommunen som geografiskt område har också ökat stort under 2021 och var då uppe i 3,11 MWh (siffror saknas för 2022), se figur 11. Fjärrvärmeleveransen under 2022 uppgick till 65 828 MWh, se figur 12.

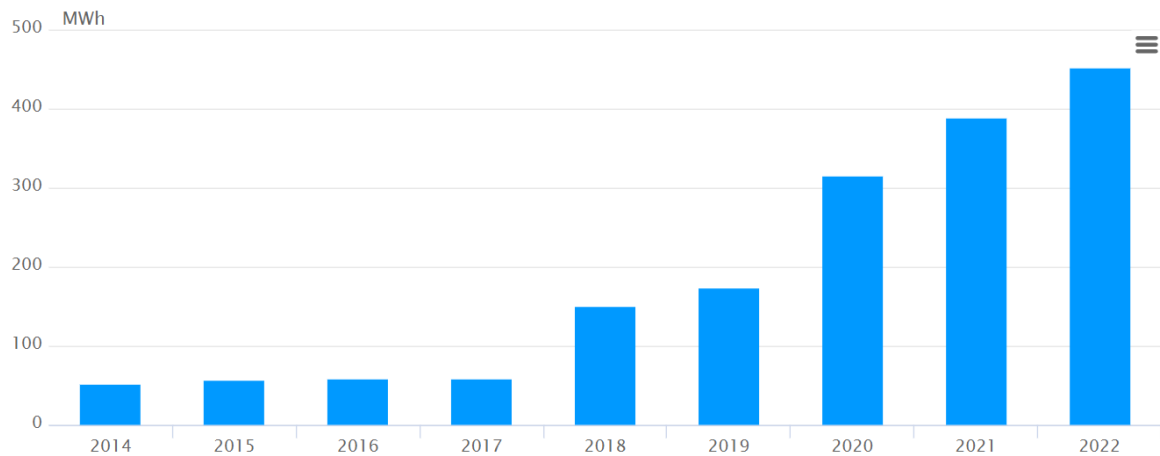


Figur 9. Diagrammet visar antalet solcellsanläggningar för kommunkoncernen.

### Producerad solenergi

Välj tidsperiod

Hela mätserien

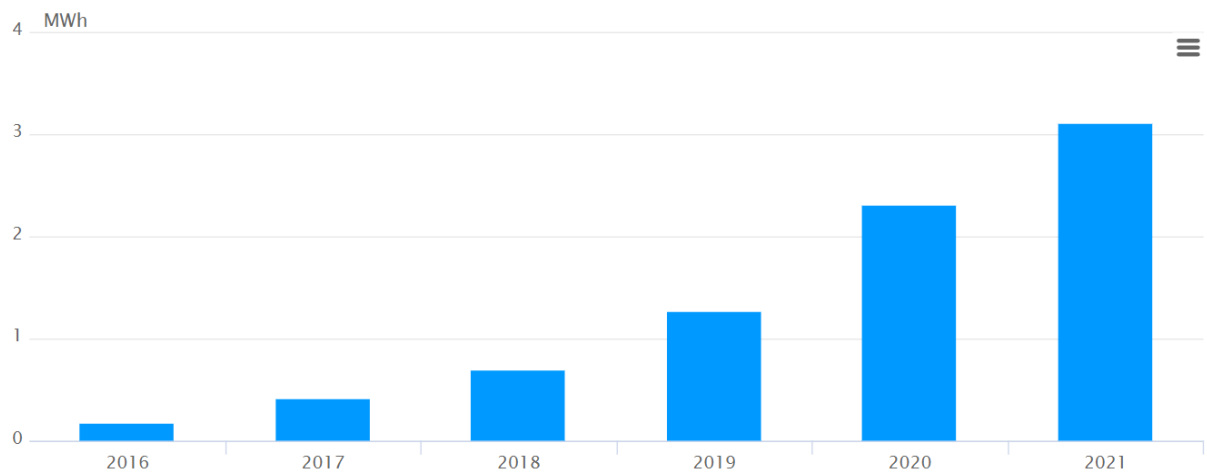


Figur 10. Diagrammet visar den producerade mängden solenergi för tekniska kontoret, Vaggeryds energi och VSBo.

### Installerad energieffekt från solceller och vattenkraft

Välj tidsperiod

Hela mätserien

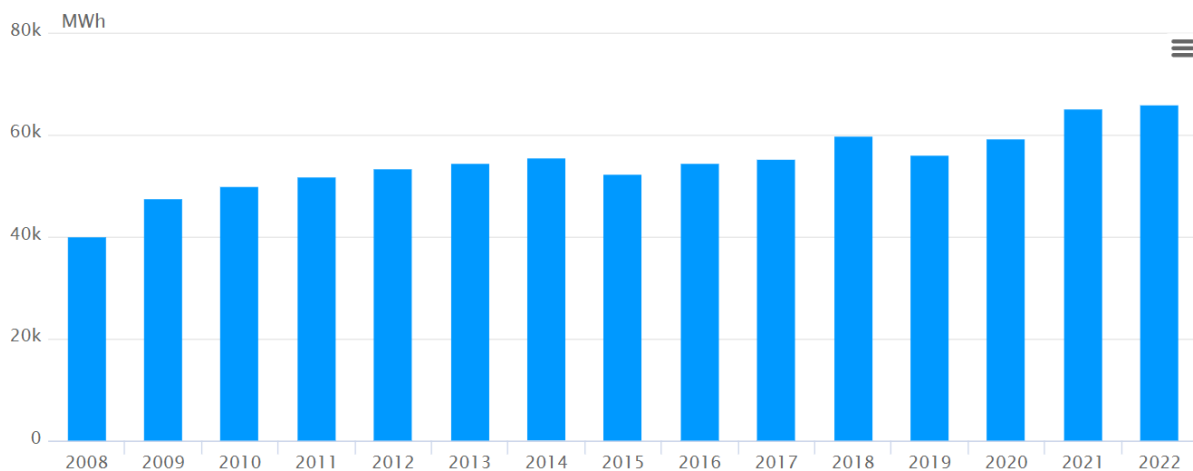


Figur 11. Diagrammet visar den installerade energieffekten från solceller och vattenkraft i det geografiska området Vaggeryds kommun.

## Fjärrvärmel leverans

Välj tidsperiod

Hela mätserien



Figur 12. Diagrammet visar antalet MWh fjärrvärme som levererats från Vaggeryds energi.

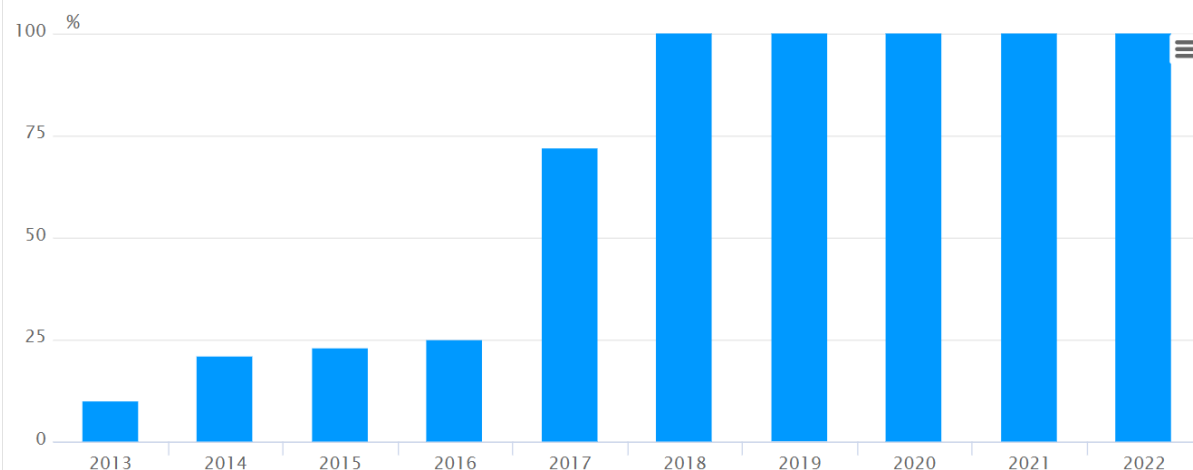
## Användning av förnyelsebar energi

Att använda förnyelsebar energi är ett sätt att minska utsläppen av växthusgaser från energiförbrukningen. Sedan 2018 har all el varit förnyelsebar i kommunkoncernens verksamheter, se figur 13.

## Andel förnyelsebar el

Välj tidsperiod

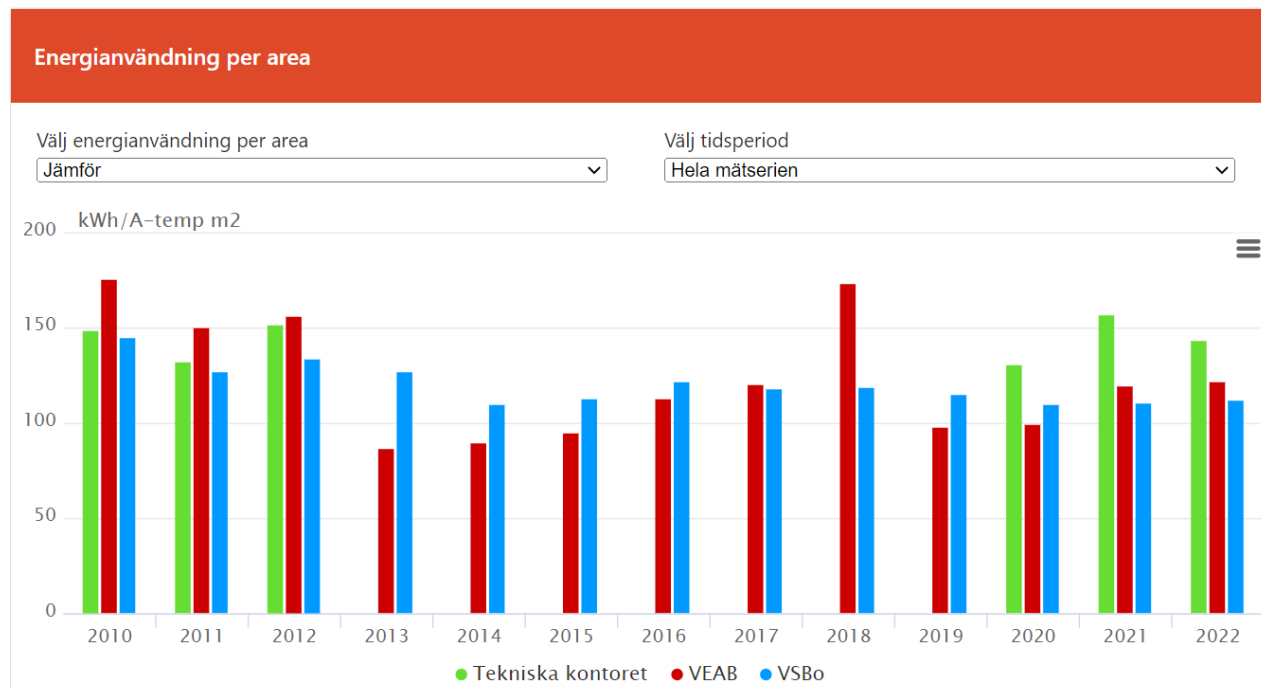
Hela mätserien



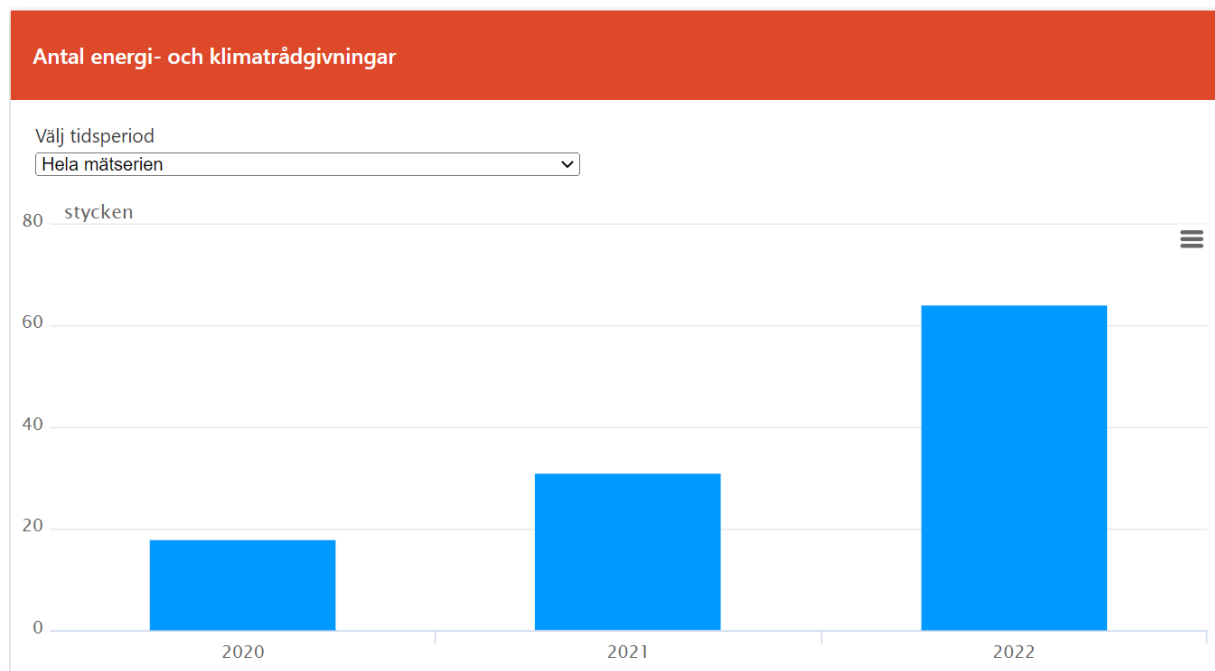
Figur 13. Diagrammet visar andelen förnyelsebar el i kommunkoncernen.

## Energieffektivisering

För att minska energiförbrukningen behöver energieffektivisering av befintliga lokaler göras. Energiförbrukningen mäts per area byggnader och målet är att energiförbrukningen ska minska till år 2025 jämfört med 2010. I figur 14 nedan visas att energiförbrukningen för 2022 är lägre än för 2010. För att få våra invånare och små och medelstora företag att minska energiförbrukningen mäts antalet energi- och klimatrådgivningar för genomförs årligen. Antalet rådgivningar ökade från 18 stycken 2018 till 64 stycken 2022, se figur 15. Det beror dels på de höga energipriserna till följd av rådande energikris men även på att kommunen gjort ett mer aktivt utåtriktat arbete att sprida möjligheten att få energi- och klimatrådgivning.



Figur 14. Diagrammet visar energianvändning (kWh) per area (A-temp m<sup>2</sup>) för tekniska kontoret, Vaggeryds energi och VSBo.



Figur 15. Diagrammet visar antalet genomförda energi- och klimatrådgivningar i Vaggeryds kommun.

## Strategier för hållbar samhällsplanering och bebyggelse - avfall

- ➔ 1. I Vaggeryds kommun stödjer vi övergången till en cirkulär ekonomi.

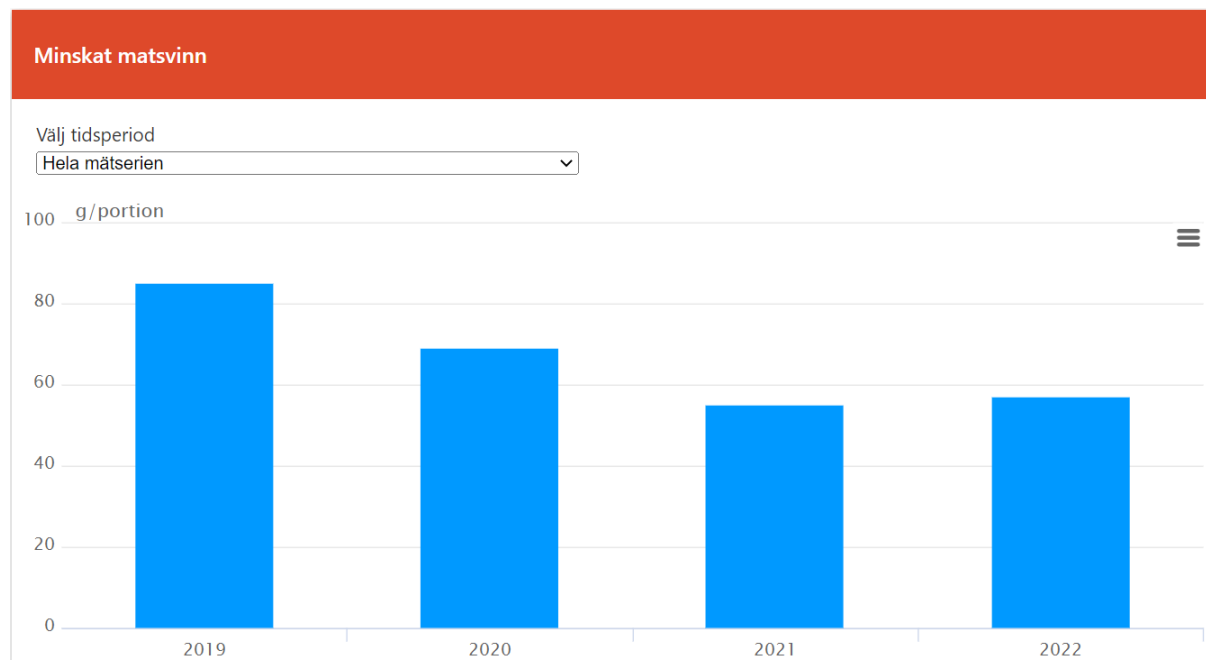
### Delmål för hållbar samhällsplanering och bebyggelse - avfall

- ➔ 1. **Matsvinnet i våra verksamheter ska minska med 40 % till år 2025 jämfört med år 2018.**  
Nyckeltal: mätningar av matsvinn, uppgifter från förvaltningarna
- ➔ 2. **Avfallet i våra kommunala verksamheter ska minska med fokus på plastförpackningar och kontorspapper.**  
Nyckeltal: mängden avfall (plast och papper) som hämtas från våra olika verksamheter, källa fastighetsenheten

## Statistik och nyckeltal för hållbar samhällsplanering och bebyggelse - avfall

### Förebygga och minska mängden avfall

Vaggeryds kommun har länge arbetat med att minska mängden matsvinn i kommunala verksamheter. Målet är att minska matsvinnet med 40 % från 2019 till 2025. I figur 16 nedan visas att matsvinnet i skolan och förskolan har minskat med 33 %. Kommunen arbetar med att minska mängden avfall där fokus är på pappers- och plastförpackningar. Det är ingen större skillnad på avfallsmängderna mellan 2021-2022, se figur 17 och 18. En av anledningarna kan vara att ingen av förvaltningarna har redovisat att de arbetat med denna fråga under 2022.

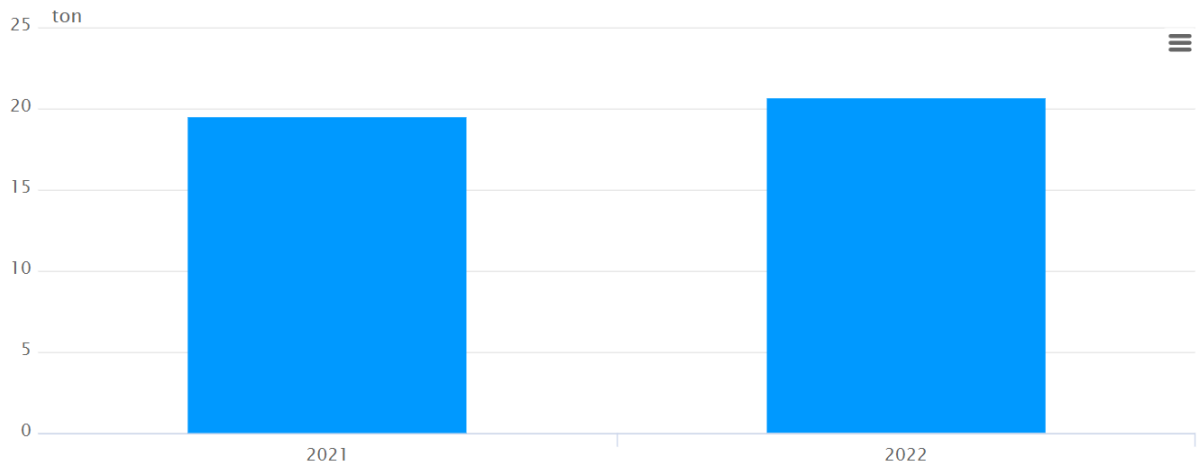


Figur 16. Diagrammet visar mängden matsvinn (gram per portion) i skolor och förskolor i Vaggeryds kommun.

## Mängden pappersavfall från verksamheterna

Välj tidsperiod

Hela mätserien

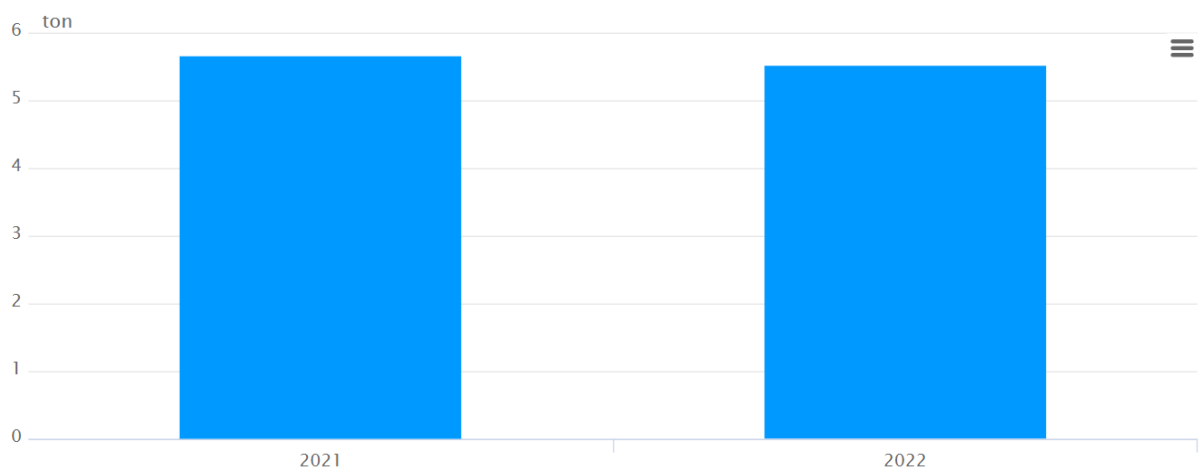


Figur 17. Diagrammet visar mängden pappersavfall från kommunens verksamheter.

## Mängden plastavfall från verksamheterna

Välj tidsperiod


Hela mätserien










Figur 18. Diagrammet visar mängden plastavfall från kommunens verksamheter.



## Strategier för hållbar samhällsplanering och bebyggelse - luft och kemikalier

-  1. Kommunen strävar efter att ha en god luftkvalité så att människor hälsa och miljön inte skadas samt att minska påverkan från kemiska ämnen på människors hälsa och miljön.

### Delmål för hållbar samhällsplanering och bebyggelse - luft och kemikalier

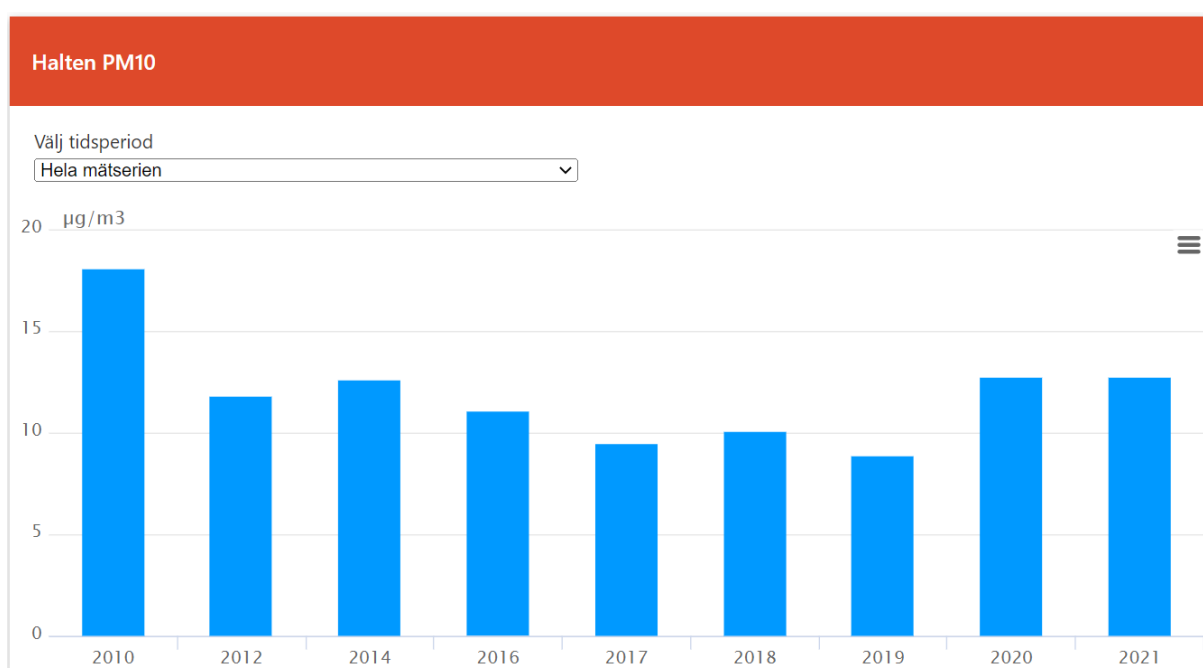
-  1. Halten bensen, PM10 och NO<sub>2</sub> får inte överstiga miljö kvalitetsmålets preciseringar för luftkvalitén.  
*Nyckeltal: mätningar och modelleringar från Jönköpings läns luftvårdsförbund*
-  2. Andelen ekologisk mat i kommunens verksamheter ska årligen öka med sikte på att år 2030 ska 60 % av det totala inköpet av livsmedel bestå av ekologiska livsmedel.  
*Nyckeltal: andelen ekologisk kost av det totala inköpet av livsmedel, uppgifter från förvaltningar*
-  3. Senast 2025 ska en substitutionsbedömning av alla farliga kemiska produkter i våra verksamheter ha genomförts och de farligaste kemikalierna har bytts ut.  
*Nyckeltal: JA/NEJ, andelen kemikalier där en substitutionsbedömning genomförts.*
-  4. Alla skolor har minskat barnens exponering av kemiska ämnen enligt konceptet kemikalieklok förskola/skola senast 2025.  
*Nyckeltal: andelen skolor som arbetat med kemikalieklok skola, uppgifter från förvaltningar*
-  5. Det ska finnas skugga vid alla förskolegårdar, skolgårdar, kommunala äldreboenden, kommunala bostadsområden, kommunala idrottsplatser och offentliga platser senast år 2025.  
*Nyckeltal: andelen platser med skugga*
-  6. Informationsinsatser eller utbildningar om ozonskiktet och hur vi människor påverkar ozonskiktet ska utföras.  
*Nyckeltal: antal utförda informationsinsatser*
-  7. Sociala och miljömässiga hållbarhetskrav med fokus på utsläpp av växthusgaser och kemikalier ska ställas vid upphandlingar där så är lämpligt.  
*Nyckeltal: redovisa vilka krav som ställt i upphandlingarna.*

## Statistik och nyckeltal - Hållbar samhällsplanering och bebyggelse - Luft och kemikalier

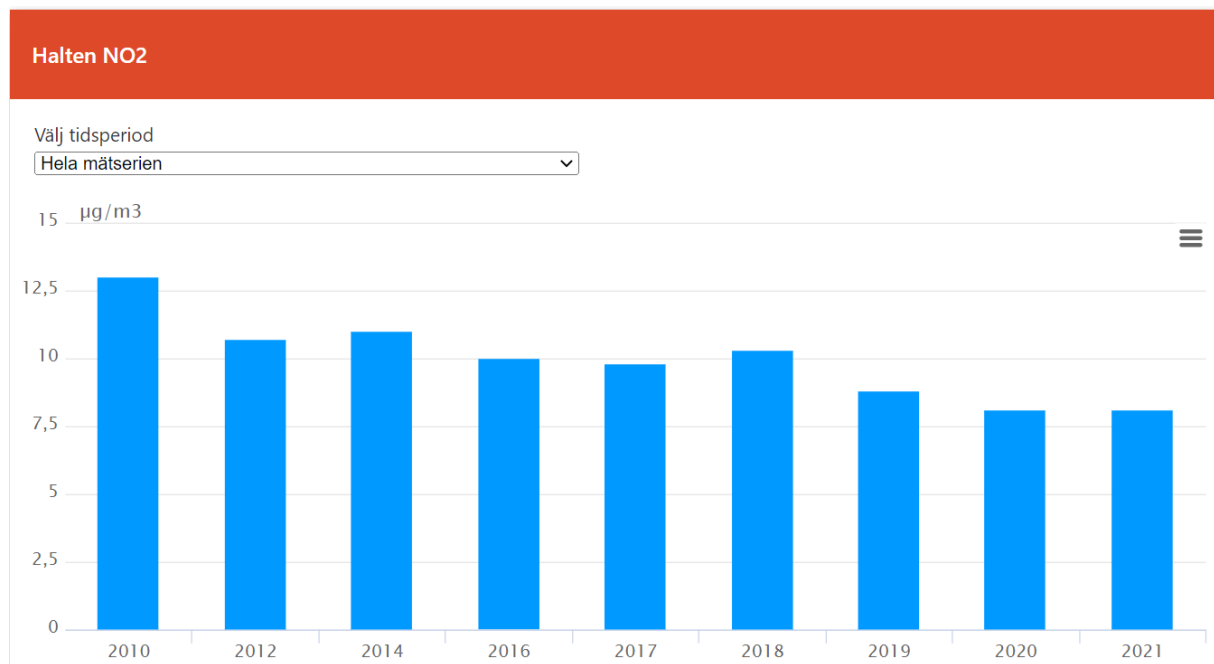
### Luftkvalité

För att kunna säkerställa att vi har en god luftkvalité i våra samhällen utförs regelbundna modelleringar och mätningar av luftkvalitén. I Vaggeryds kommun görs mätningarna vid Hokvägen (vid Gärahovsvägen), Jönköpingsvägen vid Hjortsjöskolan, Jönköpingsvägen norr om Stödstorpsrondellen, Storgatan norr om rondellen vid Verkstadsgatan, Storgatan söder om rondellen vid Verkstadsgatan, Södra vägen söder om rondellen vid Ljungbergsgatan och vid Storgatan vid Fågelforskskolan.

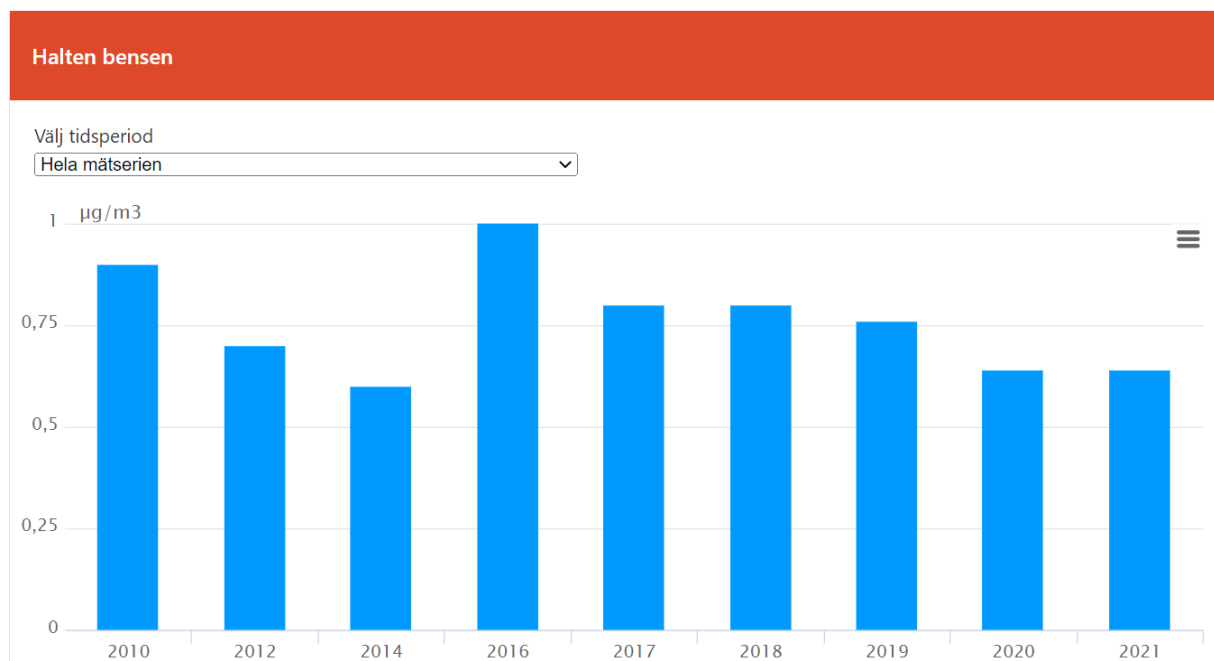
Modellering görs av partiklar (PM10), bensen och kvävedioxid (NO<sub>2</sub>) där målet är att klara miljökvalitetsnormerna för luft och miljökvalitets målets precisering. För 2021 klaras alla värden (statistik för 2022 kommer i juni 2023), se figur 19, 20 och 21.



Figur 19. Diagrammet visar halten partiklar i luften vid utvalda platser i kommunen. Endast det högsta värdet redovisas.



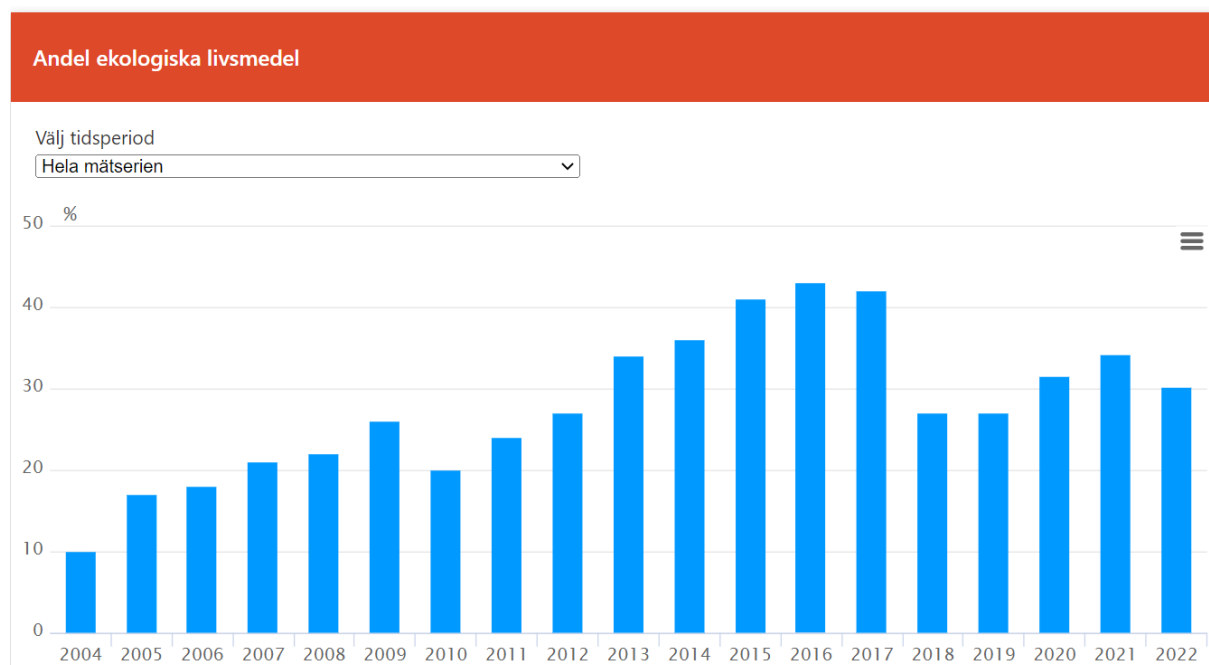
Figur 20. Diagrammet visar halten NO<sub>2</sub> i luften vid utvalda platser i kommunen. Endast det högsta värdet redovisas.



Figur 21. Diagrammet visar halten bensen i luften vid utvalda platser i kommunen. Endast det högsta värdet redovisas.

## Ekologiska livsmedel

Målet är att andelen ekologisk mat ska öka med sikte på att år 2030 ska 60 % av det totala inköpet av livsmedel bestå av ekologiska livsmedel. Under 2022 gick 30,2 % av livsmedelsbudgeten till ekologiska livsmedel, se figur 22. Genom samarbete med upphandlingsenheten och lokala leverantörer har andelen ekologisk kost kunnat upprätthållas på relativt hög nivå trots ökade livsmedelspriser.



Figur 22. Diagrammet visar andelen ekologiska livsmedel i kommunen för socialförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningens verksamheter.

## Strategier hållbar bebyggelse och samhällsplanering - klimatanpassning

- ➔ 1. I Vaggeryds kommun tar vi hänsyn till och planerar våra samhällen utifrån risken för skyfall, torka, värmebölja och erosion.

Ett systematiskt klimatanpassningsarbete har påbörjats i kommunen. Grönstrukturplanen är ett bra underlag för den fysiska planeringen. Under 2022 har en skyfallskartering tagits fram som visar på områden som riskerar att påverkas vid skyfall.

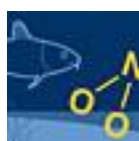
## Hållbara gröna och blå miljöer

Hållbara gröna och blå miljöer syftar till de natur- och vattenfrågor vi hanterar i kommunen. De gröna miljöer består av skogar, odlingslandskapet, våtmarker och det växt- och djurliv som finns i kommunen. De blå miljöerna avser våra sjöar, vattendrag och grundvatten samt miljöproblematiken i form av övergödning och försurning. Kommunens grönstrukturplan behandlar ånga av dessa områden och är ett naturligt kunskapsunderlag för de strategier, mål och åtgärder som beskrivs inom målområdet hållbara gröna och blå miljöer.



### Miljömålet Bara naturlig försurning

*Försurade ämnen skall inte tillkomma mark och vatten genom nedfall eller markanvändning. Försurade marker och sjöar påverkar den biologiska mångfalden negativt och åtgärder så som kalkning utförs för att mildra skadorna.*



### Miljömålet Ingen övergödning

*Halterna av de övergödande ämnen som tillförs mark och vatten skall vara så låga så att de inte negativt inverkar på människors hälsa eller förutsättningarna för biologisk mångfald. Mätningar utförs bl.a. på utsläppen från reningsverket.*



### Miljömålet Levande sjöar och vattendrag

*Statusen på sjöar och vattendrag skall förbättras så att de är ekologiskt hållbara och att deras variationsrika livsmiljöer bevaras.*



### Miljömålet Grundvatten av god kvalitet

*Dricksvattenförsörjningen ska vara säker och hållbar samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.*



### Miljömålet Myllrande våtmarker

*I syfte att våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion bevaras skall vi inte tillåta torvtäkter för de mossor med höga natur- och/eller kulturvärden.*



### Miljömålet Ett rikt odlingslandskap

*Skötseln av odlings- och betesmarker skall öka i syfte att förbättra deras naturvärden och samtidigt värna om biologisk- och livsmedelsproduktion samt den biologiska mångfalden och kulturmiljövärden.*



### Miljömålet Ett rikt växt- och djurliv

*För att värna om arterna livsmiljöer och ekosystem är det viktigt att träd med miljö- och/eller kulturvärden skyddas och bevaras.*



### Miljömålet God bebyggd miljö

*Byggnader och anläggningar skall lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt som erbjuder en hälsosam livsmiljö samt medverkar till en god regional och global miljö. En viktig del i arbetet är att vi måste bli mer energieffektiva men också att vi är smarta och väljer energi med ett hållbart och förnybart ursprung.*

## Koppling till Agenda 2030

Mål 2 Ingen hunger innebär för oss i Sverige och Vaggeryds kommun att vi säkerställer att våra invånare har en tillräcklig och näringsrik mat. Vi behöver också främja ett hållbart jordbruk och stärka det lokalproducerade och öka självförsörjningsgraden.

Mål 3 God hälsa och välbefinnande är en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att förstå sin fulla potential och bidra till samhällsutvecklingen. Som kommun kan vi bidra i arbetet med att skapa gröna miljöer för våra invånare som har en hälsofrämjande effekt att vistas i. Mål 6 Rent vatten och sanitet för alla handlar om att vatten är en grundförutsättning för allt levande på jorden och också en förutsättning för människans överlevnad.

Mål 6 innebär bland annat att vi ska skydda och återställa vattenrelaterade ekosystem. Som kommun kan vi bidra genom att till exempel kalka våra försurade vattendrag.





Mål 11 Hållbara städer och samhällen innebär att vi behöver ha en hållbar planering och byggnation. Som kommun har vi ett särskilt ansvar att planera och skapa säkra och inkluderande grönområden för alla.

Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion handlar om de naturresurser som finns och som vi människor behöver nyttja på ett hållbart sätt. Som kommun kan vi bidra genom att bidra till en hållbar förvaltning och användning av naturresurser.







Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald innebär att vi behöver ha hållbara ekosystem och biologisk mångfald då det är grunden för vårt liv på jorden. Som kommun kan vi bidra genom att bevara, restaurera och säkerställa ett hållbart nyttjande av ekosystem både på land och i vatten.



## Strategier för hållbara gröna och blå miljöer-vatten

-  1. På sikt ska den vattenkemiska och biologiska statusen i våra sjöar och vattendrag ha förbättrats så att de har god ekologisk och kemisk status samt inte är påverkade av försurningen.
-  2. Halterna av övergödande ämnen i mark och vatten ska ha en så liten inverkan som möjligt på människors hälsa eller förutsättningar för biologisk mångfald.
-  3. Kommunen strävar efter att stärka den blå infrastrukturen i våra vattendrag och att de ska innehålla en hög biologisk mångfald.
-  4. Vi ska sträva efter att våra grundvattenförekomster har en god grundvattenstatus i enlighet med vattendirektivet och att vi en långsiktig och säker dricksvattenförsörjning i kommunen både för nuvarande och framtida generationer.

## Delmål för hållbara gröna och blå miljöer-vatten

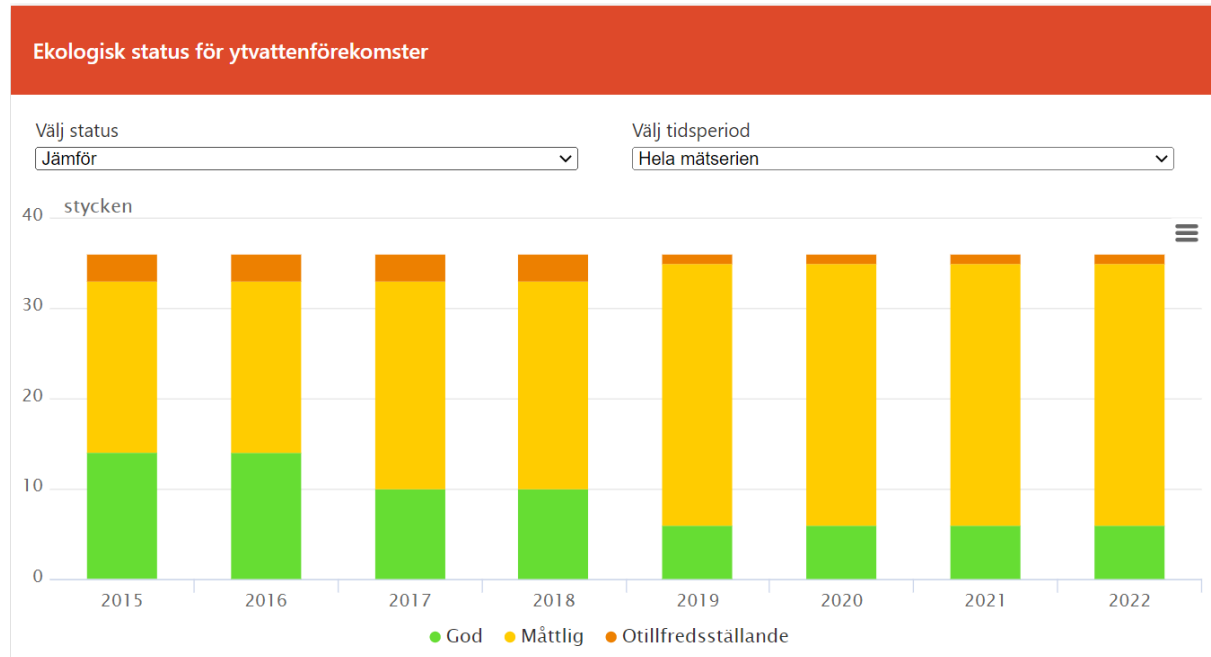
-  1. **pH-målet för målsjöar och målvattendrag bör inte underskridas någon gång under året.**  
*Nyckeltal: andelen sjöar som klarar pH-målet, uppgifter från vattenprovtagning i samband med kalkning (miljö- och byggförvaltningen)*
-  2. **Tillsyn ska prioriteras på små avlopp och jordbruksverksamhet med syfte att minska utsläpp av näringsämnen samt på förorenade områden och miljöfarliga verksamheter.**  
*Nyckeltal: antal tillsyner på små avlopp, jordbruksverksamheter, förorenade områden och miljöfarliga verksamheter.*
-  3. **Senast 2025 finns det en kommunövergripande VA-plan som innehåller utbyggnadsplan, dagvattenstrategi, ledningsförnyelse/underhåll, vattenförsörjningsplan och saneringsplan.**  
*Nyckeltal: (JA/NEJ)*
-  4. **Den biologiska mångfalden och blå infrastrukturen ska stärkas och etableringen av vattenlevande invasiva arter ska motverkas.**  
*Nyckeltal: antal insatser*
-  5. **Allmänna vattentäkterna i kommunen ska ha vattenskyddsområden samt tillstånd till vattenuttag senast 2024.**  
*Nyckeltal: JA/NEJ*
-  6. **Tillsyn ska prioriteras över vattenskyddsområdena i kommunen för att säkerställa att ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen.**  
*Nyckeltal: antal tillsyner på vattenskyddsområden*



## Vatten

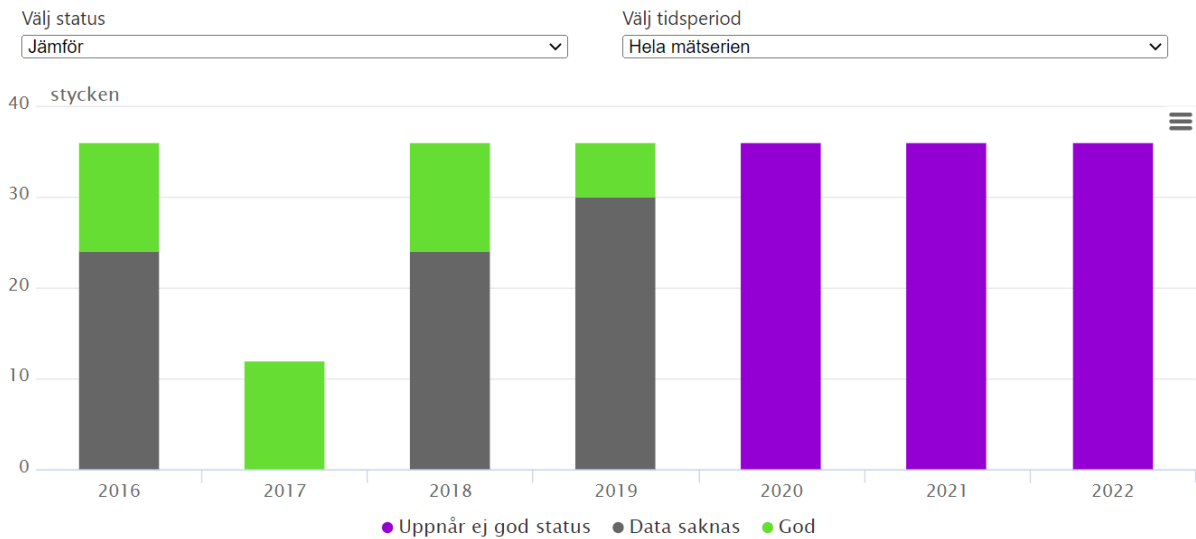
### Ekologisk och kemisk status

På sikt ska våra vattendrag ha en god ekologisk och kemiska status. Vattenmyndigheten är den myndighet som gör bedömningen för statusen på vattendragen i hela landet. Den ekologiska statusen bedöms bland annat på parametrarna fisk, bottenfauna, växtplankton, näringsämnen, ljusförhållanden och försurning. I Vaggeryds kommun har merparten av vattendraget måttlig status, några har god status och en vattenförekomst har otillfredsställande status, se figur 23. I princip ingen av Sveriges ytvattenförekomster har god kemisk status om man räknar halterna av kvicksilver. Detsamma gäller för vattenförekomsterna i Vaggeryds kommun som alla innehåller höga halter av kvicksilver och PBDE (polybromerade difenyletrar, ofta flamskyddsmedel), se figur 24.



Figur 23. Diagrammet visar den ekologiska statusen för ytvattenförekomster i Vaggeryds kommun (Källa VISS).

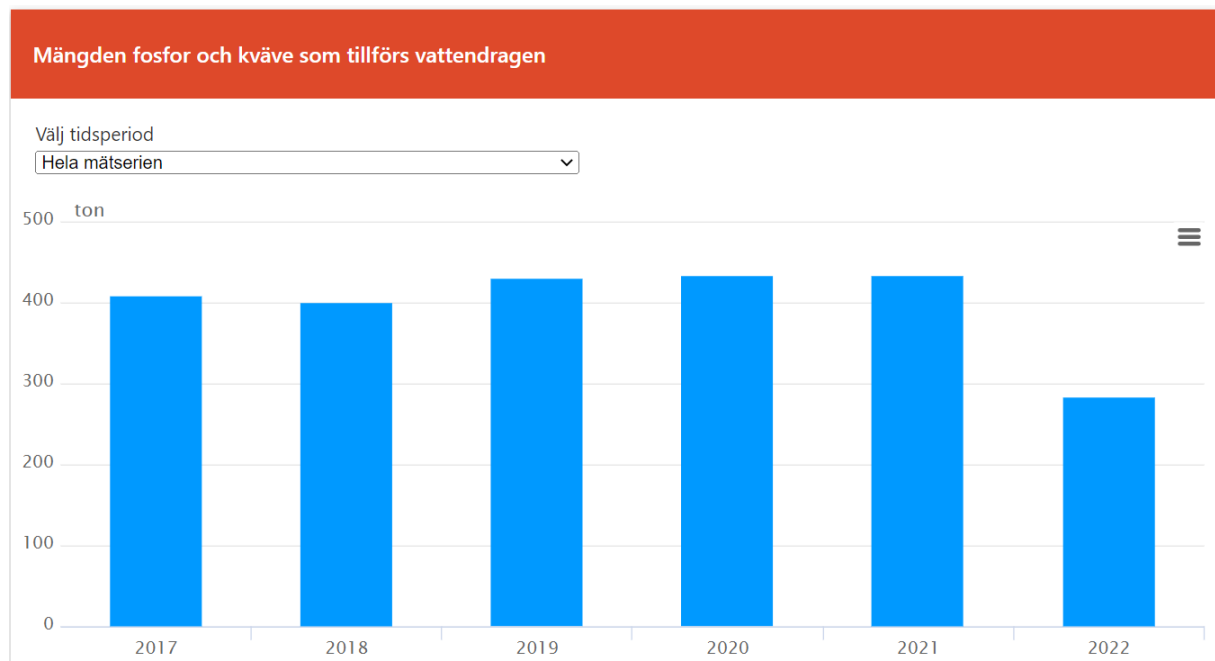
## Kemisk status för ytvattenförekomster



Figur 24. Diagrammet visar den kemiska statusen för ytvattenförekomster i Vaggeryds kommun (Källa VISS).

## Övergödning

Halterna av övergödande ämnen i mark och vatten ska ha en så liten inverkan som möjligt på människors hälsa eller förutsättningarna för biologisk mångfald. I figur 25 nedan redovisas mängden fosfor och kväve som tillförts vattendragen.



Figur 25. Diagrammet visar mängden fosfor och kväve som tillförs vattendragen i Vaggeryds kommun.

### Grundvatten

Enligt vattendirektivet ska alla grundvattenförekomster ha god kvalitet, vilket alla kommunens 18 grundvattenförekomster uppnår. Grundvattenförekomsterna bedöms avseende kvantitativ status och kemiska status. För den kemiska statusen bedöms förekomsten av näringsämnen (t ex fosfat och nitrat), förekomst av metaller (t ex bly, kadmium och kvicksilver) samt andra ämnen (t ex arsenik, bekämpningsmedel och PFAS).

### Försurning

Varje år sker kalkning av sjöar och vattendrag i Vaggeryds kommun. Målet är att pH-målet för målsjöar och målvattendrag inte bör underskridas någon gång under året. Målet uppnåddes inte för någon av sjöarna eller vattendragen.

## Strategier för hållbara gröna och blå miljöer – natur

- ➔ 1. Utpekade gröna stråk för lövskogen, gräsmarkerna, våtmarkerna samt vatten prioriteras i samhällsplaneringen för att öka landskapets förmåga att leverera ekosystemtjänster. Värdefulla våtmarkerna (klass 1 och 2) bör undantas från exploatering.
- ➔ 2. I utformningen av utemiljöer vid skolgårdar, kommunala bostäder, äldreboenden, gruppboendestäder, daglig aktivitet samt offentliga platser tas stor hänsyn till grön infrastruktur och ekosystemtjänster.
- ➔ 3. Kommunen ska verka för att stötta den lokala livsmedelsproduktionen i kommunen och strävar efter att servera närproducerad mat i säsong.
- ➔ 4. Kommunen är restriktiv till exploatering av jordbruksmark. I varje fall av exploatering av jordbruksmark ska en värdering av jordbruksmarkens brukningsvärde, naturvärde, kulturvärde och landskapsvärden kartläggas och redovisas som grund till beslut. Kommunen ska även ta hänsyn till möjlig landsbygdsutveckling och värna om äganderätten.
- ➔ 5. Kommunen ska ha tätortsnära områden som är tillgängliga för alla samt verka för en attraktiv tätortsnära natur. Kommunen ska värna om och stärka de befintliga vandringslederna.

## Delmål för hållbara gröna och blå miljöer – natur

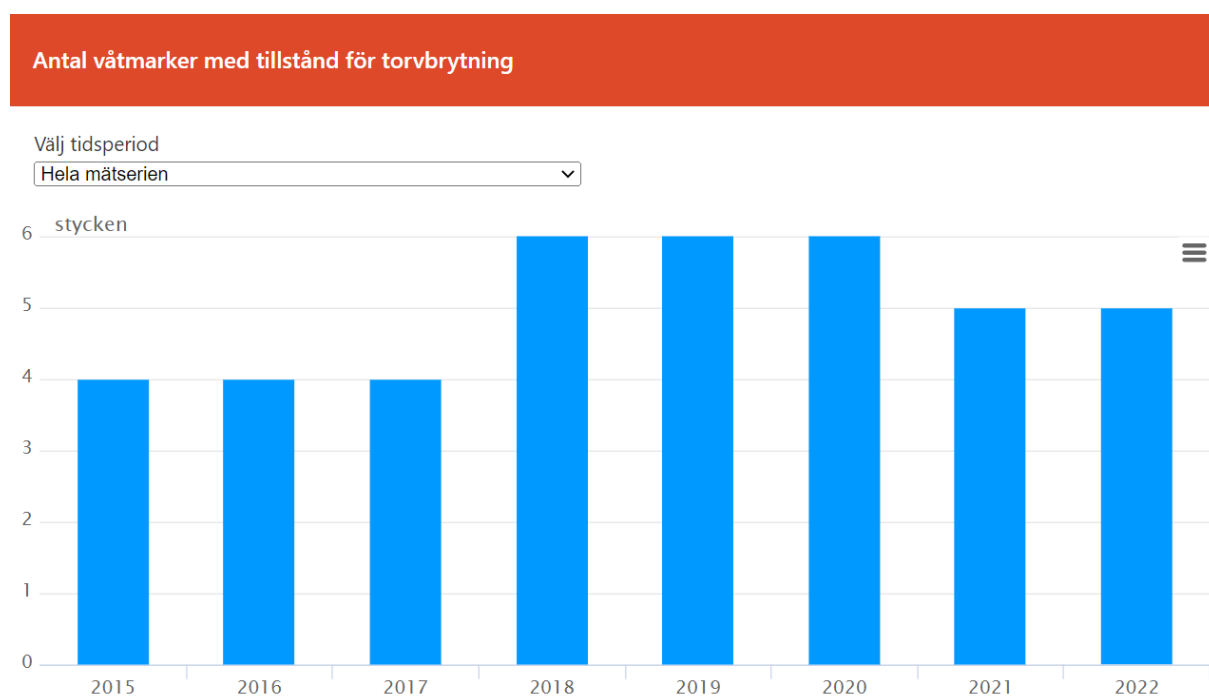
- ➔ 1. En våtmark ska restaureras eller återskapas senast 2025.  
*Nyckeltal: JA/NEJ*
- ➔ 2. På sikt ska andelen löv- och tallskog öka i kommunens tätortsnära skogar och vid samhällsviktiga verksamheter utifrån markens förutsättningar.  
*Nyckeltal: områden i skogsbruksplanen med lövskogsfokus*
- ➔ 3. Kommunen ska bedriva ett hållbart skogsbruk med fokus på uthållig virkesproduktion, miljöhänsyn och sociala intressen.  
*Nyckeltal: uppdatering och redovisning av skogsbruksplanerna*
- ➔ 4. Naturpedagogiken ska utökas i kommunens förskolor och skolor.  
*Nyckeltal: antal insatser kring naturpedagogik*
- ➔ 5. Kommunen utformar gröna skolgårdar och gröna utemiljöer vid våra äldreboenden, gruppboendestäder, daglig verksamhet, kommunala bostadsområden samt gröna offentliga miljöer. Grönytorna ska vara generösa och välkomnande kring husen med plana gångvägar, odlingsmöjligheter, fruktträd och bärbuskar.  
*Nyckeltal: antal platser som utformats som gröna miljöer*
- ➔ 6. De kommunalt ägda betesmarkerna ska betas.  
*Nyckeltal: antalet/andelen kommunala betesmarker som betas.*
- ➔ 7. Träd i stadsmiljön ska sparas där så är möjligt. Särskilt vikt ligger på att spara och värna om skyddsvärda träd.  
*Nyckeltal: antal projekt med sparade träd/nedtagna träd*
- ➔ 8. Återplantering av träd ska utföras i våra samhällen. Vid exploatering i våra samhällen ska nedtagna träd alltid ersättas.  
*Nyckeltal: antal återplanterade träd.*

- 9. Vi ska stärka och gynna miljöer för vilda pollinatörer.**  
Nyckeltal: antalet insatser
- 10. Den biologiska mångfalden, gröna infrastrukturen och ekosystemtjänsterna ska stärkas och etableringen av landlevande invasiva arter ska motverkas.**  
Nyckeltal: antalet insatser
- 11. Kunskapen om allemansrätten ska öka hos våra invånare.**  
Nyckeltal: antalet insatser

## Natur

### Våtmarker

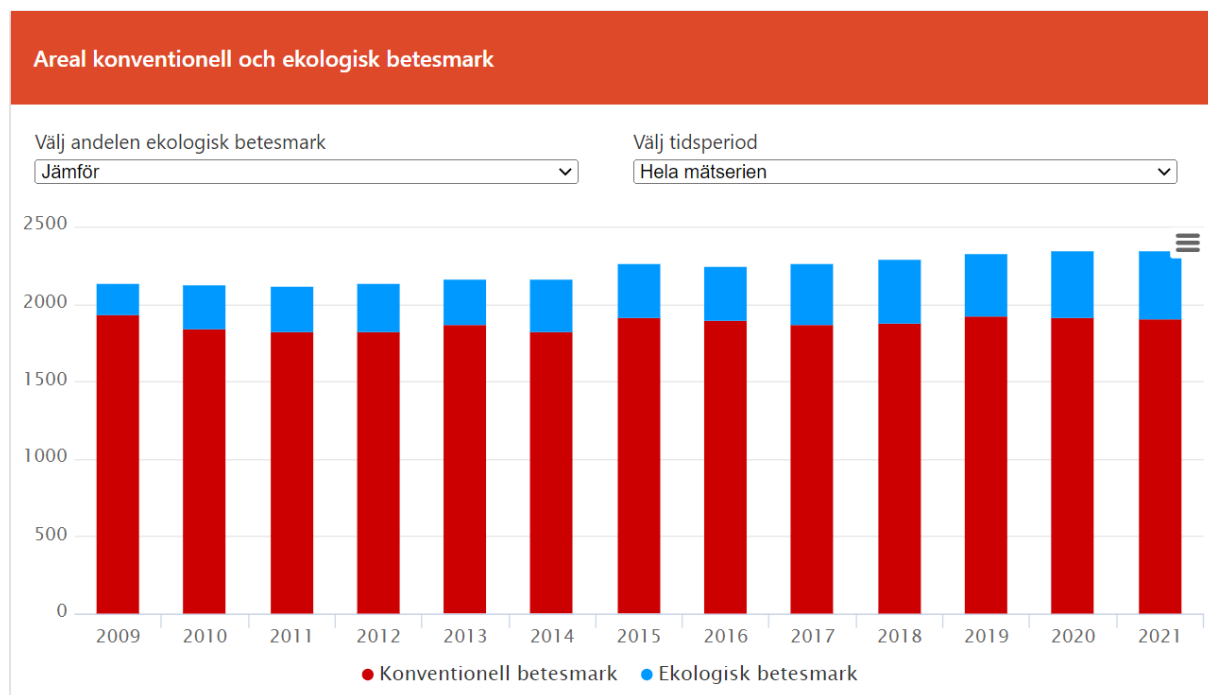
Våtmarkerna är en viktig resurs för den biologiska mångfalden samt ur klimatanpassningssynpunkt där våtmarker har en kylande effekt samt kan ta hand om mycket vatten vid till exempel skyfall. I figur 26 nedan redovisas antalet pågående torvtäkter i Vaggeryds kommun. Under året har Vaggeryds kommun tillsammans med Svenska kyrkan restaurerat en våtmark utanför Bondstorp.



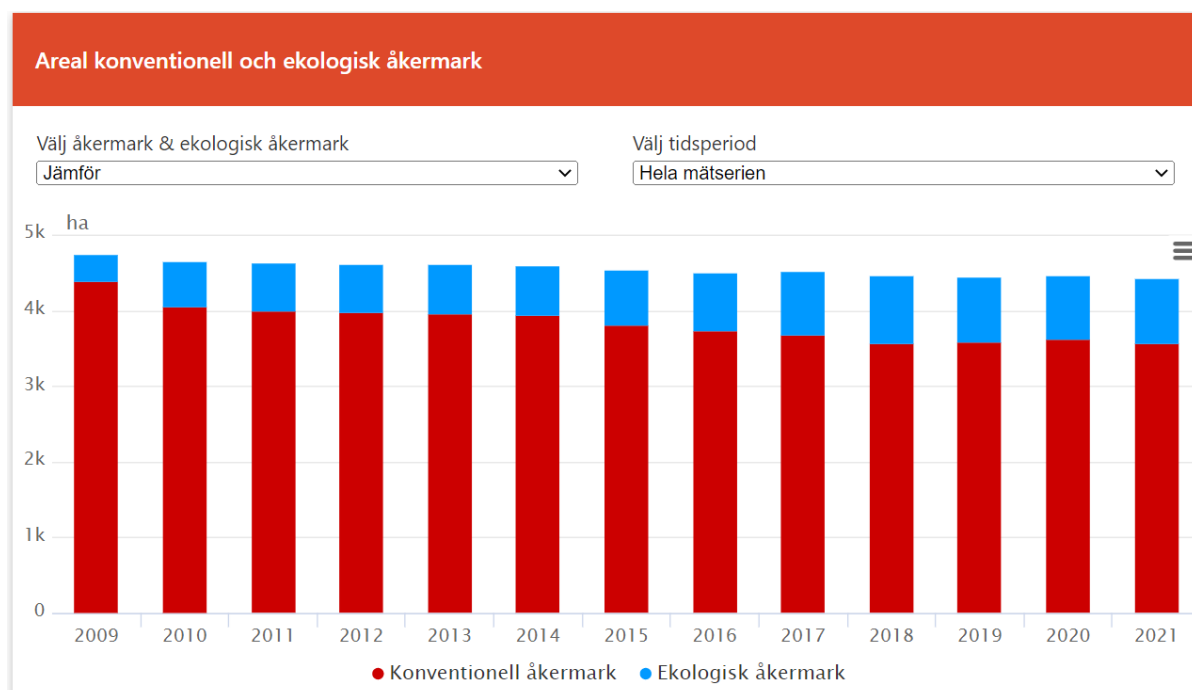
Figur 26. Diagrammet visar antalet våtmarker med tillstånd för torvbrytning i Vaggeryds kommun.

### Betes- och åkermarker

Arealen betes- och åkermark är viktig att behålla och utöka för att säkerställa en lokal livsmedelsproduktion framöver. Betesmarkerna är även viktiga för den biologiska mångfalden. Av den kommunala betesmarken finns det arrendeavtal på 5 betesmarker.



Figur 27. Diagrammet visar arealen konventionell och ekologisk betesmark.



Figur 28. Diagrammet visar arealen konventionell och ekologisk åkermark.

#### Skyddad natur och träd

Andelen skyddad natur i Vaggeryds kommun ligger på 1,4 % av den totala arealen. Med skyddad natur avses nationalparker, naturreservat, djur- och växtskyddsområden samt biotopskyddsområden. Under 2022 har kommunen påbörjat redovisningen av antalet återplanterade träd i våra samhällen och under 2022 planterades 40 nya träd.

## Åtgärdsuppföljning

Åtgärderna i miljöprogrammet ska möjliggöra att de antagna miljömålen uppfylls.

Åtgärder följs upp två gånger per år, vid delårs- och årsredovisningen.

Genomförandegraden för respektive åtgärd bedöms som genomförd/genomförs kontinuerligt (grön), påbörjad (gul), försenad (röd) samt inställd (kryss). I tabellen nedan görs en sammanvägd bedömning av åtgärdernas genomförande för respektive målområde.

## Hållbara transporter och resor

Åtgärdsstatus - Hållbara transporter och resor	Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad <input type="checkbox"/>	4
Påbörjad <input type="checkbox"/>	7
Genomförd/genomförs kontinuerligt <input type="checkbox"/>	3
Försenad <input type="checkbox"/>	-
Inställd <input type="checkbox"/>	-

### Åtgärd: Aktiviteter i plan för utveckling av biogas

De aktiviteter som föreslås genomföras i plan för utveckling av biogas ska genomföras. De handlar bland annat om att avsätta mark för tankställe för biogas, uppdatera riktlinjer och styrdokument med att biogas ska prioriteras vid inköp, leasing och transportupphandling, sortera matavfall med mera.

Ansvar: Kommunstyrelsen

*Status: Påbörjad. En utförlig redogörelse för aktiviteterna finns på sidan 68.*

### Åtgärd: Rutin för att hållbara resor beaktas i planerings- och exploateringsfasen.

En rutin för att säkerställa att alla nya bostadsområden som planeras i kommunen ska hållbara transportlösningar vara en del av underlaget i planerings- och exploateringsfasen. Det kan t ex innebära att det i detaljplaneskedet säkerställs att det finns säkra gång- och cykelvägar till och från området eller att det i exploateringskedet ställs krav på bilpool/elcykelpool eller liknande.

Ansvar: Kommunstyrelsen

*Status: Påbörjad. En checklista har tagits fram för att vid varje detaljplan eller samhällsplaneringsprojekt stämma av så att frågor om hållbart resande beaktas och säkerställs. Rutinen är framtagen men implementeringen i alla projekt kvarstår.*

Åtgärd: Kommunen är en aktiv part i dialoger med länstrafiken kring frågan om kollektivtrafik i Vaggeryds kommun samt frågan om elektrifiering av järnvägen

Vaggeryds kommun ska fortsätta vara en aktiv part i dialogen med länstrafiken i kollektivtrafikfrågor som rör Vaggeryds kommun. Inspel från partigrupperna i första remissrundan av miljöprogrammet är att frågan om kollektivtrafik på landsbygden och mindre orter (Klevshult, Byarum, Bratteborg och Ekeryd) särskilt ska bevakas. Frågan om elektrifiering av järnvägen ska fortsätta att bevakas.

Ansvar: Kommunstyrelsen

*Status: Genomförs kontinuerligt. Förutom de ordinarie träffar med kommunerna som länstrafiken bjuder in till har Vaggeryds kommun haft ett flertal extra avstämningar rörande kollektivtrafikfrågor, bland annat inför busstrafikering på Södra Stigamo, insatser för att möjliggöra timmestrafik för tåg mellan Värnamo-Vaggeryd-Nässjö och framtida behov av busstrafikering i samband med att fler kollektivtrafikresor ska ske med tåg. Gällande elektrifiering av järnvägen så deltar kommunen löpande i Trafikverkets projekt.*

Åtgärd: Säkra och tillgängliga cykelparkeringar och laddning av elbil

Säkra och tillgängliga cykelparkeringar ska finnas vid kommunala arbetsplatser, skolor, förskolor, tåg- och busstationer och utvalda offentliga platser. Vid merparten av våra arbetsplatser ska anställda erbjudas att ladda sin privata elbil och i låsta kommunala cykelgarage ska laddning av elcykel möjliggöras.

Ansvar: Tekniska nämnden, VEAB, VSBo, Barn- och utbildningsnämnden, Socialnämnden, Kultur- och fritidsnämnden

*Status: Påbörjad. På flertalet skolor, förskolor och vid socialförvaltningens verksamheter finns tillgång till laddning av elbil. Behovet av säkra cykelparkeringar har inte kartlagts under 2022. I samband med byggnation av nya Götafors skola och i planering av Hjortsjöskolans mellanstadium har säkra och tillgängliga cykelparkeringar beaktats. VSBo hänvisar än så länge till laddning i motorvärmarruttar. VSBo tittar på olika alternativ till laddboxar men det är i dagsläget osäkert hur debitering ska ske. Cykelparkeringar och cykelrum finns, dock inte med laddmöjligheter.*

Åtgärd: Främja cykeltrafiken i kommunen

Tekniska kontoret ska i gång- och cykelvägsplanen föra in perspektiven belysning, skyltning och cykelparkeringar. Vid planering av cykelvägar i gång- och cykelplanen ska inkomna synpunkter från medborgardialogerna och remissvaren från miljöprogrammets framtagande beaktas.

Ansvar: Tekniska nämnden

*Status: Påbörjad. Under 2022 har cykelpassager byggts i flera områden till exempel Åkersvägen, Båramo och Norr om travbanan som trafiksäkerhetsförbättringar.*



Åtgärd: Riktlinjer för hur anställda fortsatt kan få möjlighet att arbeta hemifrån ska tas fram

Efter covid-19 pandemin kommer anställda att vara tillvara och arbeta på sina ordinarie arbetsplatser. För att kunna erbjuda anställda att fortsatt arbeta hemifrån under vissa förhållanden behöver riktlinjer för detta tas fram. Att få möjlighet att vid olika tillfällen arbeta hemma bidrar till att Vaggeryds kommun fortsätter att vara en attraktiv arbetsgivare samt minskar pendlingen till och från arbetet vilket gynnar miljön. Vaggeryds kommun deltar i projektet ATTRACT (attraktiv arbetsgivare och hållbar arbetspendling) där denna fråga lyfts gemensamt för länets kommuner.

Ansvar: Kommunstyrelsen

*Status: Påbörjad. Det finns en riktlinje framtagen för arbete på annan plats men den är i första hand framtagen för hanteringen av Folkhälsomyndighetens restriktioner under pandemin. Riktlinjen finns kvar men i första hand gäller arbete på arbetsplatsen, enstaka dag hemma om verksamheten tillåter. Den minskade miljöpåverkan som kommer av den framtagna riktlinjen om arbete på annan plats är marginell.*

Åtgärd: Testa på kollektivtrafikkort under en provperiod.

Kommunen kommer inom projektet ATTRACT (attraktiv arbetsgivare och hållbar arbetspendling) erbjuda utvalda medarbetare möjlighet att testa på kollektivtrafikkort under en provperiod. Syftet är att få fler att resa med kollektivtrafiken vilket minskar miljöpåverkan från arbetspendlingen.

Ansvar: Kommunstyrelsen

*Status: Genomförd. Under 2021-2022 genomfördes två kampanjer där medarbetare i Vaggeryds kommun fick möjlighet att prova på att åka gratis med kollektivtrafiken i länet. Satsningen genomfördes genom Energikontoret Norra Smålands projekt ATTRACT som Vaggeryds kommun deltar i och medfinansierar. Det var 47 medarbetare som testade att åka kollektivtrafik under perioden. ATTRACT-projektet visar att innan projektet åkte 23 % kollektivtrafik till och från jobbet. Efter projektet var siffran uppe i 49 %.*

Åtgärd: Utredda och införa samåkningsplattform för anställda.

Kommunen ska inom projektet ATTRACT utreda och införskaffa en samåkningsplattform för kommunens medarbetare.

Ansvar: Kommunstyrelsen

*Status: Genomförd. Inom ATTRACT-projektet som genomfördes under 2021-2022 fanns det tillgång till en samåkningsapp för deltagande organisationer, däribland Vaggeryds kommun. Användandet av appen var mycket svår att få igång i organisationen, vilket var ett problem för alla deltagande kommuner. Användandet av appen som ett verktyg för samåkning avslutades under projektets gång. Istället publicerades inlägg om uppmuntring till samåkning på kommunens intranät.*

Åtgärd: Uppdatera riktlinjer för upphandling av fordon och transporttjänster

Kommunen behöver uppdatera riktlinjer för inköp och leasing av fordon, samt upphandling av hyrbilar samt direkta och indirekta transporttjänster. Riktlinjerna ska främja fossilfria bränslen (prioritera biogas utifrån biogasöverenskommelsen). Vid upphandling av direkta eller indirekta transporttjänster eller upphandlingar av fordon ska alltid krav på fossilfria fordon och transporter efterfrågas. Undantag från fossilfria transporter får göras om det ställs krav på social hållbarhet och det inte går att förena med fossilfria transporter. Undantag får även göras om det efter marknadsundersökning i upphandlingsförfarandet framkommer att utbud av fossilfria fordon inte finns. Verksamheter som inte följer det som upphandlas behöver redovisa varför man frångått miljömålet.

Ansvar: Kommunstyrelsen

*Status: Beslutad, ej påbörjad. Upphandlingspolicy och tillhörande riktlinjer har inte uppdaterats under 2022. Den största anledning är flera utredningar från statens sida som har resulterat i några lagförändringar som reglerar upphandlingsområdet. Den senaste lagförändringen skulle träda i kraft 2022-07-01 med skjuts fram till 2023-07-01. Med den anledningen har revidering av upphandlingspolicy och riktlinjer dröjt något längre än beräknat. Även om uppdatering av styrdokument inte är gjort så har åtgärden tillämpas vid inköp och upphandling av fordon och transporter. Under 2022 har man upphandlat två transportavtal där social hållbarhet har prioriterats framför ekologisk hållbarhet. Båda avtalen upphandlades som reserverat kontrakt/upphandling. En reserverad upphandling innebär att vissa leverantörer får en positiv särbehandling. Det gäller leverantörer som annars skulle ha svårt att konkurrera om kontrakt. Reserverad upphandling syftar till att stödja integration av personer med funktionsnedsättning eller personer som har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Även ett nytt avtal för hyrbilar tecknades under året. Avtalet nyttjas av kommunanställda för resor i tjänsten. Kommunen långtidshyr tre fordon varav två av dessa tre är fossilfria (elbilar) och en laddhybrid.*

Åtgärd: Utredda införskaffandet av fossilfria förmånsbilar för medarbetare

För att minska antalet kilometer som körs med egen bil i tjänsten (merparten fossila bilar) ska kommunen utreda möjligheten att införskaffa fossilfria tjänstebilar för medarbetare.

Ansvar: Kommunstyrelsen

*Status: Beslutad, ej påbörjad. Under 2022 har det inte skett någon utredning kring införande av fossilfria förmånsbilar för medarbetare.*

Åtgärd: Ta fram en riktlinje för tjänsteresor och möten

En riktlinje för hur våra tjänsteresor ska ske ska tas fram där fokus också finns på digitala möten.

Ansvar: Kommunstyrelsen

*Status: Beslutad, ej påbörjad. Under 2022 har det inte tagits fram någon riktlinje för tjänsteresor och möten.*

Åtgärd: Verka för ett tankställe med förnyelsebara bränslen

Kommunen ska vara en aktiv part i arbetet med att få aktörer att etablera ett tankställe med förnyelsebara bränslen i kommunen. Kommunen ska vara en samlande part för nätverkande, marknadsundersökningar och utpekade av lämpliga platser för tankställen. I den tidigare åtgärden stod att vi ska verka för ett tankställe för biogas, vilket är prioriterat sett till den regionala biogasöverenskommelsen som finns.

Ansvar: Kommunstyrelsen

*Status: Påbörjad. Ett aktivt arbete pågår för att få till ett tankställe med förnyelsebara bränslen i kommunen. Bland annat har kommunen kontakt med lantbrukare som arbetar med att etablera ett tankställe för biogas. En privat aktör har även beviljats pengar från klimatklivet kring att etablera ett tankställe för vätgas i Klevshult.*

Åtgärd: Utredda utökning av den kommunala bilpoolen

Vi kör alltför mycket med privata bilar i tjänsten. En av anledningarna till detta är att alla anställda inte har tillgång till kommunens bilar och en utredning kan påvisa om ett utökat antal bilpoolsbilar och andra platser än Skillingehus är aktuella. En utredning av utökning av den kommunala bilpoolen utförs. Utredningen ska bland annat innehålla en behovsutredning för antalet bilar och placering av bilpoolens bilar. Utredningen ska utgå ifrån de olika förvaltningarnas behov.

Ansvar: Kommunstyrelsen

*Status: Beslutad, ej påbörjad. Åtgärden har inte påbörjats under 2022.*

Åtgärd: Öka samarbetet i samhällsplaneringsprocessen

Genom att i länet ha en gemensam inriktning i samhällsplaneringen kan vi lättare utveckla hållbara och klimatsmarta samhällsstrukturer. Den fysiska planeringen ska användas för att stärka förutsättningarna för en större andel gång, cykel och kollektivtrafik och för befolkningstillväxt utan en ökning av trafikmängden. Vaggeryds kommun ska aktivt delta i samverkan i planeringsprocessen mellan Trafikverket, Region Jönköpings län, Jönköpings länstrafik och länsstyrelsen i Jönköping.

Ansvar: Kommunstyrelsen

*Status: Påbörjad. Vaggeryds kommun deltar aktivt i olika forum och nätverk med dessa aktörer, Länsstyrelsen, Trafikverket och Jönköpings region. Vaggeryds kommun vill utveckla nätverk inom kommunerna Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo (GGVV) gällande gemensamma samhällsplaneringsfrågor. Stadsarkitektträff är ett exempel som kommunledningskontoret planerar införa.*

## Hållbar bebyggelse och samhällsplanering - Energi

Åtgärdsstatus - Energi		Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad	<input type="checkbox"/>	3
Påbörjad	<input type="checkbox"/>	8
Genomförd/genomförs kontinuerligt	<input type="checkbox"/>	2
Försenad	<input type="checkbox"/>	

### Åtgärd: Metodutveckling för samhällsplanering

Syftet är att utveckla samhällsplaneringens metoder för att åstadkomma en hållbar utveckling. Länsstyrelsen bjuder in deltagande aktörer till ett gemensamt starttillfälle för att diskutera de problem och lösningar som kommunerna initialt har identifierat. Exempel på behov som kan finnas hos kommunen för att stärka samhällsplanering för en hållbar och klimatsmart utveckling kan omfatta exempelvis; parkeringslösningars roll för klimatsmart planering, vindkraft i fysisk planering, resursfördelning mellan tätort och landsbygd, kostnad och kvalitet i bebyggelseutvecklingen, miljöbedömning som verktyg för hållbar utveckling, hänsyn till jord- och skogsbruksmark vid exploatering och samverkan i planprocessen för mellankommunala frågor som bidrar till klimatmålen.

Kommunen arbetar konkret med ett problem enligt vald metod och övriga aktörer bistår med sin kompetens och resurser. Länsstyrelsen bjuder in till avstämningsträffar för erfarenhetsutbyte.

Ansvar: Kommunstyrelsen

*Status: Beslutad, ej påbörjad. Åtgärden har inte påbörjats under 2022 då Länsstyrelsen inte bjudit in till någon avstämningsträff.*

### Åtgärd: Utbildning i minskad klimatpåverkan från byggnader

Syftet är att öka kunskapen om resurseffektivt byggande, renovering och förvaltning med låg klimtpåverkan. Målet är att klimtpåverkan från nybyggnation och ombyggnation har halverats till 2030 jämfört med 2015 och mer byggs i trä. Kommunen ska delta på kompetenshöjande insatser inom resurseffektivt byggande samt delta i nätverk som anordnas av länsstyrelsen.

Ansvar: VSBo

*Status: Beslutad, ej påbörjad. VSBo tar del av information och utbildningar som erbjuds regelbundet. Vid nyproduktion finansieras detta med "gröna lån", vilket kräver en hög miljöprestanda. Länsstyrelsen har inte erbjudit någon utbildning inom denna åtgärd under 2022.*

Åtgärd: Klimatkrav vid nybyggnation

Från och med 1 januari 2022 kommer troligen en ny lagstiftning gå igenom som innebär att klimatdeklarationer ska genomföras på alla nybyggnationer. Tekniska nämnden och VSBo kommer att utföra klimatdeklarationer vid nybyggnationer som ett led i att minska klimatpåverkan.

Ansvar: VSBo och Tekniska nämnden

*Status: Påbörjad. Lagen trädde i kraft 1 januari 2022 vilket innebär att tekniska kontoret och VSBo tar fram klimatdeklarationer, i entreprenaden, vid nybyggnationer i de fall lagstiftningen så kräver.*

Åtgärd: Energikartläggning och energieffektivisering av utvalda fastigheter

Tekniska kontoret och VSBo ska ta fram förslag på vilka energieffektiviseringar som ska utföras under 2022-2025. Under den här åtgärden redovisas de energieffektiviseringar som genomförts inom till exempel belysning, driftoptimering, uppvärmning och andra energieffektiviseringar.

Ansvar: Tekniska nämnden, VSBo

*Status: Påbörjad. Fastighetsenheten har installerat energyprobe i alla kyl och frysrum vilket förväntas öka livslängd och minska energiåtgång. Dessutom har byte till LED-belysning intensifierats. VSBo har inte genomfört några större åtgärder under 2022 men utbyte till LED-lampor planeras under 2023.*

Åtgärd: Samverkan med kommunens energi- och klimatrådgivare

För att få nå ut med klimat- och energifrågor till våra invånare, företag och föreningar behövs en tydligare samverkan mellan kommunens energi- och klimatrådgivare samt berörda förvaltningar. Energirådgivning till invånare vid ny- och ombyggnation samt vid köp av tomter kan utvecklas genom god samverkan mellan kommunens bygglovshandläggare, samhällsutvecklare och energi- och klimatrådgivarna. För att kunna öka energirådgivningen till små- och medelstora företag kan samverkan mellan miljöhandläggare och energi- och klimatrådgivarna utvecklas. Energi- och klimatrådgivarna ger även rådgivning till föreningar och en samverkan behövs med kultur- och fritidsförvaltningen som sköter föreningskontakterna. För att nå ut till fler bör en utökad samverkan sker kring aktiviteter, föreläsningar, seminarium som anordnas i både kommunen och av energi- och klimatrådgivarna.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden, Kommunstyrelsen, Kultur- och fritidsnämnden

*Status: Påbörjad. Under slutet av 2021 samlades olika förvaltningar för att träffa energi- och klimatrådgivarna och diskutera samverkan. Energi- och klimatrådgivarna besökte Vaggeryds bibliotek under våren 2022 och Skillingaryds bibliotek under hösten 2022 för att ge invånare möjlighet till drop-in rådgivning. Det kom mellan 5-10 besökare som fick rådgivning vid varje tillfälle. Under hösten skickade kultur- och fritid ut information till föreningar i kommunen om möjligheten att ta hjälp av energi- och klimatrådgivarna. Energi- och klimatrådgivarna deltog också på Skillingaryds marknad.*

Åtgärd: Kommunen fortsätter att sätta upp solceller vid nybyggnation, renovering och på befintliga byggnader.

Förnyelsebar energi ska prioriteras i kommunen och Vaggeryds kommun är med och bidrar till att Jönköpings län ska bli ett Plusenergi län till 2045. Genom att installera solceller på våra byggnader bidrar vi till att öka andelen förnyelsebar energi, sprida kunskap om solceller och vara ett gott föredöme för kommuninvånare och företag.

Ansvar: Tekniska nämnden, VSBo, VEAB.

*Status: Genomförs kontinuerligt. Inga solceller har satts upp under 2022. En ny skola byggs vid Sörgårdsskolan som får solcellsanläggning som beräknas vara klar maj 2023.*

Åtgärd: Förnyelsebar energi och el i alla våra fastigheter

En åtgärdsplan ska tas för alla våra fastigheter som inte värms upp med förnyelsebar energi eller el med syfte att det ska åtgärdas.

Ansvar: Tekniska nämnden, VSBo.

*Status: Påbörjad. Upphandling pågår av bergvärmeanläggningar till skola i Hok och i Svenarum. Fastigheten Strömslund som värms upp med pellets ska avyttras.*

Åtgärd: Samarbete med industrier gällande omhändertagande av spill- eller restvärme.

Vaggeryds energi ska aktivt söka samarbete med industrier i kommunen gällande omhändertagande av spill- eller restvärme.

Ansvar: VEAB

*Status: Påbörjad. Ett samarbetsavtal mellan Vaggeryds energi och Waggeryd Cell skrevs under 2022. Avtalet innebär att fjärrvärmeverket kan omhändertagandet värmen i spillvattnet från industrin. Spillvärmen beräknas minska utsläppen av koldioxid med cirka 5000 ton per år.*

Åtgärd: Avgiftsfria bygglov för solcellsanläggningar och solkarta

Kommunen utreder om det går att införa avgiftsfria bygglov för solcellsanläggningar samt undersöker möjligheten att ta fram en solkarta till hemsidan.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden.

*Status: Påbörjad. Solceller som följer takfallets lutning är bygglovsfritt. Utredning om övriga solcellsanläggningar ska vara avgiftsfria för bygglov har ej påbörjats. Arbetet med att ta fram en solkarta har diskuterats men ej kommit till beslut.*

Åtgärd: Öka kunskapen om solceller

Öka kunskapen om solceller hos invånare och företag genom t ex information på hemsidan, utvecklat samarbete med energi- och klimatrådgivarna och riktade informationsinsatser.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden, Kommunstyrelsen.

*Status: Påbörjad. Information på hemsidan samt samarbete med energi- och klimatrådgivarna sker löpande.*

Åtgärd: Upprätta energieffektiviseringsplan för Movalla/Vaggeryds IP

Anläggningarna förbrukar en hel del energi och åtgärden innebär att en energikartläggning genomförs på Movalla respektive Vaggeryds IP. Energibesparing och kostnader för de förslagna åtgärderna ska framgå. Med detta som utgångspunkt upprättas en energieffektiviseringsplan för investeringsåtgärderna och förslag på beteendeförändringsåtgärder. I planen ska det också framgå hur man kan arbeta med den löpande driftoptimeringen och kompetensutveckling.

Ansvar: Kultur- och fritidsnämnden

*Status: Påbörjad. Under 2022 byttes belysning på bandybanan i Vaggeryd, vilket ger energibesparing på omkring 17 000 kWh per år. Det beräknade minskade CO<sub>2</sub>-utsläppet är cirka 1 000 kg per år.*

Åtgärd: Reglera temperaturen i simbassängerna i Vaggeryds simhall

Om temperaturen i stora respektive lilla bassängen kan regleras var för sig ger det en energibesparing genom att värmeåtervinning i form av kompressorvärme kan utnyttjas för uppvärmning av badvattnet. Åtgärden kommer att genomföras tillsammans med andra investeringar i simhallen. Andra insatser kan bli att byta ut klinker och kakel i bassängen samt även vattenreningen. Hur detta ska lösas påverkar lösningen på temperaturregleringen i bassängerna. Åtgärden inleds med utredning om olika alternativa lösningar.

Ansvar: Kultur- och fritidsnämnden

*Status: Beslutad, ej påbörjad. Möjligheter att kunna reglera temperaturer i våra två bassänger i Vaggeryds simhall är inte åtgärdat. Under 2022 stängdes simhallen och utredning pågår kring om simhallen ska renoveras eller om det ska byggas en ny.*

Åtgärd: Informera hyresgästerna om vardagliga miljö- och energitips

VSBo ska informera sina hyresgäster om konkreta miljö- och energispartips. Detta kan bland annat ske i informationsmappen som delas ut vid inflyttning och i det s k infobladet som delad ut till alla hyresgäster ca 4 gånger per år. Miljöbudskap kan även spridas via hemsidan eller när VSBo deltar i specifika projekt. VSBo kan också delta på aktiviteter som Earth hour, Klimatveckan, Vaggerydsdagen och Skillingaryds marknad.

Ansvar: VSBo

*Status: Genomförs kontinuerligt. VSBo informerar sina hyresgäster om miljö- och energifrågor i till exempel infoblad, riktade skrivningar och tips på hemsidan. Det anordnas också möten på bostadsområden och allmännyttans kalender med hållbara tips för 2023 har delats ut. VSBo-dagen ordnades den 8 oktober där bl.a. SÅM var med och informerade om avfallshanteringen.*



## Hållbar bebyggelse och samhällsplanering - Avfall

Åtgärdsstatus - Avfall		Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad	<input type="checkbox"/>	1
Påbörjad	<input type="checkbox"/>	1
Genomförd/genomförs kontinuerligt	<input checked="" type="checkbox"/>	3
Försenad	<input type="checkbox"/>	-

### Åtgärd: Minska matsvinnet

Fortsatt arbete med att minska matsvinnet i våra verksamheter enligt det arbete som finns samt fortsatt utåtriktad kommunikation.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden, Socialnämnden.

*Status: Genomförs kontinuerligt. Socialförvaltningen har under flera år arbetat med rutiner för att hålla matsvinnet på så låga nivåer som möjligt. Dietisten har utbildat personalen kring hur man kan få ut det mesta ur råvarorna. Under gemensamma APT-tillfällen diskuteras vikten av att inte tillaga mer mat än vad som äts upp. Under 2022 har ett nytt system startats upp med kontaktpersoner från köket som har ett uppdrag att samarbeta tättare med avdelningarnas personal så vi kan kommunicera lättare och snabbare och få feedback hur brukare äter då dagsform kan skapa stora skillnader. Det har blivit en ökad mängd gäster i restaurangerna vilket är roligt men gör det svårare att beräkna antal portioner. Som ett led i detta skapades initiativet med svinmatlådor vilket bidragit till att matsvinnet efter lunchen i restaurangen är nästan noll. Personalen har även kombinerat den andra rätten under lunchen med kvällsmaten på SÄBO vilket minskar matsvinnet.*

*Barn- och utbildningsförvaltningen har utfört matsvinnsmätning under tre veckor våren 2022 och tre veckor hösten 2022. Alla kök har mätt kökssvinn, serveringssvinn och tallrikssvinn. Kökssvinnet är uppdelat i två kategorier - lagringssvinn och beredningssvinn. Det totala matsvinnet under vårterminen 2022 är 49 g/portion och matsvinnet under höstterminen är 57g/portion. Den största delen av matsvinnet är serveringssvinnet som står för 47 % av det totala svinnet. Därefter ligger tallrikssvinnet på 39 % av totala svinnet, följt av kökssvinnet som utför 15 % av det totala svinnet.*

*Mängden matsvinn skiljer sig mycket mellan tillagningskök och mottagningskök. Tillagningsköken slänger 63 % mindre än mottagningskök. Mängden matsvinn skiljer sig också mycket mellan verksamhetstyp. Det lägsta matsvinnet finns i grundskolekök (38g/port) och det högsta matsvinnet sker på gymnasiet (152 g/port). Förskolekök har ett matsvinn på 71 g/portion.*

*Barn- och utbildningsförvaltningen har under hösten 2022 startat upp försäljning av matsvinnslådor från alla tillagningskök. Matsvinnslådorna säljs till personal på förskolan eller skolan. Alla kök inom förvaltningen jobbar med sina individuella handlingsplaner som visar vilken strategi som just de ska jobba vidare med för att minska matsvinnet. Sedan hösten 2019 har förvaltningen i stort minskat sitt matsvinn med 33%, från 85 g/portion till 57g/portion.*

*Under höstlovet 2022 genomfördes ett studiebesök på Gärhovs lantbruk strax utanför Vaggeryd. Fritidshem från förskoleklass till årskurs 3 besökte gården tillsammans med boende på Furugården samt kökschef och miljöstrateg. Syftet med besöket var att barnen skulle få lära sig mer om ett modernt lantbruk, hur mat produceras, lära sig mer om matsvinn och hållbar mat.*

Åtgärd: Minska avfallet med fokus på papper och plast

Alla förvaltningar arbetar aktivt med att minska sitt eget avfall med fokus på plastförpackningar och kontorspapper. Fokus ligger också på att minska onödiga engångsprodukter samt att i största möjliga mån återbruka.

Ansvar: Socialnämnden, Miljö- och byggnämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden, VSBo, VEAB, Barn- och utbildningsnämnden

*Status: Påbörjad. Alla barn- och utbildningsförvaltningens verksamheter arbetar löpande med att minska mängden kontorspapper och engångsartiklar i plast, genom att till exempel minska antal utskrifter och undvika engångsprodukter vid möten. ReMida är en stor källa till återbruk, där de andra verksamheterna kan hämta exempelvis spillpapper istället för att konsumera nytt papper. ReMida har också arbetat med Agenda 2030 och särskilt mål 12.8 "Öka allmänhetens kunskap om hållbara livsstilar" som de medvetet arbetat med under 2022. Det gör de genom att erbjuda olika lektioner och workshop för förskolor, skolor och fritidshem, pedagogiska möten för personal, samt erbjuda öppet hus för allmänheten och föräldramöten.*

*Kultur- och fritid arbetar löpande med frågan om att minska papper och plast.*

*Miljö- och byggförvaltningen har säkerställt att digitala handlingar används vid nämndmöten. Arbetet pågår med digitala e-tjänster. Om sökande efterfrågar blanketter skickas dessa i första hand via epost. Arbetet pågår med att digitalisera inspektionsprotokoll så att dessa kan fyllas i direkt digitalt med hjälp av en läsplatta.*

*VSBo använder sällan engångsprodukter förutom vid fältaktiviteter, till exempel hyresgästdagar. Digitala lösningar minskar behovet av utskrifter på papper till exempel kan kontrakt signeras digitalt.*

*VEAB sorterar allt papper och plastförpackningar i sina lokaler i dagsläget.*

Åtgärd: Minska nedskräpningen i kommunen

Kommunen ska aktivt arbeta med att minska problematiken kring nedskräpning, både genom information, egna insatser samt uppmuntrande till skolor, förskolor, föreningar och privatpersoner att plocka skräp.

Ansvar: Huvudansvariga är Tekniska nämnden och Kommunstyrelsen. Delansvariga är övriga nämnder och bolag.

*Status: Genomförs kontinuerligt. Tekniska förvaltningen har under år 2022 anlitat Städa Sverige för att städa längs med sjökanter. Kontinuerliga insatser sker med hämtning av skräp i skogen, centrumytor och vägkanter i kommunen. Vaggeryds kommuns förskolor och skolor deltar årligen i Håll Sverige rents Skräpsamlardagar.*

Åtgärd: Utveckla och marknadsföra bibliotekets miljöhörnor

Miljöhörnorna på Vaggeryds och Skillingaryds bibliotek ska fortsätta att utvecklas och vara en naturlig plats för utställning och informationsspridning. Syftet med miljöhörnan är att informera besökare och sprida kunskap om miljöfrågor. Målet är att utveckla miljöhörnorna till att bli en naturlig utställningsplats för fler av kommunens verksamheter, t ex förskola, skola, Remida och andra verksamheter som vill informera om sina verksamheters miljöarbete.

Ansvar: Kultur- och fritidsnämnden

*Status: Genomförs kontinuerligt. Under 2022 genomfördes Vaggeryds-Surret vid biblioteket i Vaggeryd. Torget smyckades med pallkragar med ängsblommor för pollinerare och aktiviteter för allmänhet, barnteater och undervisning för skolklasser genomfördes i och utanför biblioteket. Vaggerydsurret skedde i samverkan med biblioteket, kommunledningskontoret, ReMida och Gata/parkenhet.*

Åtgärd: Workshops för cirkulär ekonomi

Syftet är att fler företag i länet ska använda sig av en cirkulär affärsmodell. En workshop om cirkulär ekonomi kommer att anordnas av CSR Småland i kommunen riktat till kommunens företagare.

Ansvar: Kommunstyrelsen

*Status: Beslutad, ej genomförd. Det har inte skett någon workshop om cirkulär ekonomi under 2022.*

## Hållbar bebyggelse och samhällsplanering – Luft och kemikalier

Åtgärdsstatus – Luft och kemikalier		Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad	<input type="checkbox"/>	3
Påbörjad	<input checked="" type="checkbox"/>	10
Genomförd/genomförs kontinuerligt	<input checked="" type="checkbox"/>	1
Försenad	<input type="checkbox"/>	-

### Åtgärd: Upphandling och strategiska inköp

Syftet är att ställa fler och bättre klimat- och hållbarhetskrav i upphandlingarna i länet. Vaggeryds kommun ska under programperioden ställa minst två av följande aktiviteter:

- Ställa krav på minskad klimatpåverkan inom ett nytt avtalsområde under genomförandeperioden.
- Ställa krav på tjänster istället för produkter, till exempel ”innetemperatur” istället för värmesystem, hyra t ex arbetskläder istället för att äga i den egna organisationen.
- Ställa krav på återvunna och begagnade produkter t ex kontorsmöbler, IT-utrustning, och produkter med återvunnet innehåll.
- Åstadkomma förlängd livslängd av produkter genom att möjliggöra

Ansvar: Kommunstyrelsen

*Status: Påbörjad. Under 2022 upphandlades nytt ramavtal inom asfalts- och beläggningstjänster. I upphandlingen ställdes krav på koldioxidutsläppen i entreprenaden, Till kravet kopplades även vite och bonus. Uppfylls inte kravet så är det vite som ska krävas och om kravet uppfylls så premieras leverantören. Kommunen har även börjat med inköp av begagnade möbler istället för nya, dock i en begränsad skala. Eftersom miljökrav är ofta kostnadsdrivande och då blir det ofta budget som styr vilka miljökrav man har ”råd” med eller hur mycket man avropar varor med miljöegenskaper. Upphandlingsfunktionen kan inte fullt ut påverka kravställningen i förvaltnings specifika upphandlingar utan det gör uppdragsgivaren. Kommunövergripande avtal t ex kontorsmaterial, hygienartiklar, städ -och kemikalier, catering och livsmedelsavtalet har hög andel av varor med miljöegenskaper och ger bra förutsättningar för inköparna i organisationen att välja miljömärkta produkter.*

### Åtgärd: Workshops om upphandling

Syftet är att ställa fler och bättre klimat- och hållbarhetskrav i upphandlingarna i länet. Vaggeryds kommun ska under programperioden delta på de workshops om upphandling som länsstyrelsen och regionen anordnar.

Ansvar: Kommunstyrelsen

*Status: Påbörjad. Upphandlingsfunktionen har deltagit i nätverk och workshops som anordnas av myndigheter i Jönköpings län till exempel Offentlig upphandling som kraftfullt verktyg för hållbar utveckling; FASTR nätverk - hållbara transporter, Regional livsmedelsdialog, Upphandling och samverkan för att möta samhällsutmaningar.*

Åtgärd: Mätningar av luftkvalitén

Kommunen ska genom Jönköpings läns Luftvårdsförbundet göra årliga mätningar av luftkvalitén i Vaggeryds kommun avseende halten bensen, PM10 och NO<sub>2</sub>.

Ansvarig: Miljö- och byggnämnden

*Status: Genomförs kontinuerligt. Mätningarna utförs enligt avtal med Jönköpings läns Luftvårdsförbund.*

Åtgärd: Upphandling av ekologiska livsmedel och utbildning i inköpssystemet

Vid upphandlingar av livsmedel ska aspekterna närproducerat och ekologisk beaktas som två parametrar. Inköparna av mat på inom socialförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen ska få utbildning i inköpssystemet och vikten av att välja ekologiska varor och produkter.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Barn- och utbildningsnämnden, Socialnämnden

*Status: Påbörjad. Utbildningar i inköpssystemet erbjuds och genomförs efter förfrågan från verksamheten. Livsmedelsprodukter är tydligt markerade i kommunens beställningssystem som underlättar för beställarna att välja produkter med miljömärkning. Hur mycket miljömärkta produkter köps in beror ofta på budgetmedel.*

Åtgärd: Arbete i kommunens kemikaliehanteringssystem

Alla förvaltningar och bolag ska arbeta i kommunens digitala kemikaliehanteringssystem. Systemet hjälper oss att uppfylla grundläggande lagstiftning (uppdaterad kemikalieförteckning) samt att göra riskbedömningar av kemikalier och fasa ut farliga kemikalier.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Socialnämnden, Barn- och utbildningsnämnden, Tekniska nämnden, Kultur- och fritidsnämnden, VSBo och VEAB

*Status: Påbörjad. Sim- och sporthallarna, Räddningstjänsten och Vaggeryds energi har arbetat med att föra in alla kemikalier som används då systemet var nytt. Det har sporadiskt kontrollerats efter det. Det har inte köpts in nya kemikalieprodukter som inte redan finns med i systemet. För Räddningstjänsten kommer detta läggas in som en rutin i årshjulet.*

*Tekniska förvaltningen arbetar med att föra in nya kemikalier.*

*För VSBo kvarstår arbetet med att inventera och riskbedöma produkter.*

*För barn- och utbildningsförvaltningen är arbetet igång både inom kosten, förskolan, grundskolan och gymnasie-/vuxenutbildningen med att inventera och riskbedöma produkter. Arbetet sker löpande vid till exempel inköp. På grundskolan och gymnasiet är det främst kemilärarna som arbetar med detta som ett pågående arbete.*

*AME arbetar för att alla kemiska ämnen som används i verksamheten ska registreras i iChemistry.*

Åtgärd: Minska användningen av kreosotstolpar inom eldistributionen

Kreosot från stenkolstjära innehåller en stor andel polyaromatiska kolväten s k PAH som har visat sig vara cancerogena. Användandet av kreosotimpregnerade stolpar kommer att minska i samband med att luftledning ersätts med markförlagd kabel i en takt av cirka 10 000 m/år. Kompositstolpar kommer att användas vid eventuell nyanläggning av luftledning samt i viss mån som ersättning för uttjänta stolpar där luftledningen kommer att behållas.

Ansvar: VEAB

*Status: Påbörjad. Under 2022 plockades 86 kreosotstolpar ner. Det finns ca 500-600 stolpar kvar inklusive gårdsbelysningsstolpar. Dessa stolpar byts ut när kabel läggs ner i de områdena.*

Åtgärd: Arbete med saneringsåtgärder av riskklass 1 objekt

Syftet med efterbehandling av förorenade områden är att långsiktigt minska riskerna för människors hälsa och miljön. Kommunen ska som tillsynsmyndighet tillse att arbete med åtgärder av förorenade områden påbörjas av ansvarig vid minst ett riskklass 1-objekt i respektive kommun (förutsatt att det finns riskklass 1-objekt i aktuell kommun). Tillsynskrav på ansvarig verksamhetsutövare ställs så att arbete med åtgärder av förorenade områden påbörjas vid minst ett av kommunens tillsynsobjekt i riskklass 1, i respektive kommun.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

*Status: Påbörjad. Miljö- och byggförvaltningen har ställt krav på de två riskklass 1 objekt som finns i kommunen. Den ena har gjort inventering och den andra har gjort provtagning. Åtgärden är påbörjad men på grund av personella resurser är den ej färdigställd.*

Åtgärd: Arbete med saneringsåtgärder av riskklass 2 objekt

Syftet med efterbehandling av förorenade områden är att långsiktigt minska riskerna för människors hälsa och miljön. Kommunen ska som tillsynsmyndighet tillse att arbete med åtgärder av förorenade områden påbörjas av ansvarig verksamhetsutövare vid minst fem riskklass 2-objekt i respektive kommun och Länsstyrelsen ska som tillsynsmyndighet tillse att åtgärder påbörjas vid minst tio riskklass 2-objekt under programperioden. Tillsynskrav på ansvarig verksamhetsutövare ställs så att arbete med åtgärder av förorenade områden ska påbörjas på minst fem av Vaggeryds kommuns tillsynsobjekt i riskklass 2. Åtgärder av förorenade områden ska genomföras på 5 riskklass 2-objekt i Vaggeryds kommun.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

*Status: Påbörjad. Arbete med saneringsåtgärder har påbörjats på riskklass 2-objekt i Vaggeryds kommun. 3 objekt är klara hittills. Det finns 71 riskklass 2 objekt och enligt Naturvårdsverket ska merparten av riskklass 2 objekten vara åtgärdade innan 2050.*

Åtgärd: Inventering och riskklass enligt MIFO fas 1

Kommunen arbetar med målsättningen att alla potentiellt förorenade områden i kommunen som härrör från pågående verksamheter i prioriterade branscher inventeras och riskklassats enligt MIFO fas 1. De branscher som ska inventeras har huvudsakligen branschklass 1 och 2 enligt Naturvårdsverkets branschkartläggning. Vaggeryds kommun förelägger pågående verksamheter att utföra inventering och riskklassning på de områden där verksamheten bedrivs eller har bedrivits.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

*Status: Beslutad, ej påbörjad. Under 2022 har inget arbete med inventering och riskklassning av MIFO 1 genomförts p g a personalbrist.*

Åtgärd: Fasa ut farliga kemikalier

Syftet med åtgärden är att minska användningen och spridningen av farliga kemikalier. En förteckning över vilka farliga kemiska ämnen som används i verksamheten upprättas i kommunens digitala kemikaliehanteringssystem. Kemikalierna ska riskbedömas och de mest miljö- och hälsofarliga ska fasa ut.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden, Socialnämnden, Barn- och utbildningsnämnden, Kultur- och fritidsnämnden, VEAB och VSBo

*Status: Påbörjad. 2021 Socialförvaltningens samtliga verksamheter har påbörjat registrering och riskbedömning av kemikalier men inga kemikalier har fasats ut. Sim- och sporthallarna har registrerat kemikalierna i simhallen. Antalet kemikalier har minskats ner och succesivt har "gamla" kemikalier används upp men sedan inte köpts in igen. I verksamheten är det en balansgång på hur miljövänliga produkter som kan användas för att ha så hög renlighet och så bakteriefri miljö med tanke på värme och hög luftfuktighet.*

*Vaggeryds Energi har plockat bort en del gamla kemikalier. Räddningstjänsten har registrerat kemikalierna och antalet olika kemikalier minskas där så är möjligt. Räddningstjänsten arbetar för att byta ut kemikalier till mer miljövänliga alternativ.*

*VSBo arbetar med att identifiera vilka kemikalier som finns. VSBo arbetar för att byta ut kemikalier till mer miljövänliga alternativ.*

*Kosten, förskolan, grundskolan och gymnasiet använder sig av kommunens kemikaliehanteringssystem. Förskolan jobbar aktivt med kemikalieklok förskola och grundskolan har börjat komma igång med kemikalieklok skola. Alla kemilärare arbetar aktivt med att fasa ut farliga kemikalier från undervisningen, både på grundskolan och på gymnasiet.*

*VA-enheten kommer göra en översyn av aktuella kemikalier efter skivfilteranläggningen har tagits i bruk vilket planeras till Q1/Q2 2022.*

Åtgärd: Kemikalieklok skola och fritidshem

Skolorna och fritidshem ska börja arbeta enligt konceptet kemikalieklok förskola/skola. Syftet är att minska antalet kemikalier på fritids och skola och att barnen inte utsätts för onödigt många kemiska riskkällor i skolmiljön.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden

*Status: Påbörjad. Grundskolan och fritidshemmen är fortfarande i startgroparna när det gäller det här projektet. ReMida delar löpande med sig av information kring det material de erbjuder skola/fritidshem, och håller sig uppdaterade kring det.*

Åtgärder: Skugga i offentliga miljöer, skolor, förskolor, bostadsområden och kommunala idrottsplatser.

För att begränsa konsekvenserna av skadlig UV-strålning ska kommunen vid arbetet med detaljplaner och exploatering alltid belysa vikten av tillgången till skuggiga platser i offentliga miljöer, skolgårdar och förskolor, äldreboenden, kommunala bostadsområden och kommunala idrottsplatser.

För att säkerställa att skugga finns på förskole- och skolgårdar behöver en inventering genomföras. På de gårdar där åtgärder behöver genomföras direkt ska solskydd sättas upp. På sikt ska träd planteras på förskole- och skolgårdarna för att skapa naturlig skugga. För att säkerställa att träd planteras ska en återplaneringsplan tas fram för förskole- och skolgårdar som ska gälla under perioden 2022-2025. Att plantera träd istället för att sätta upp solskydd bedöms vara mer effektivt och miljövänligt. Lövträd ger skugga på sommaren och släpper igenom ljuset på vintern. Träden hjälper också till att rena luften från skaliga partiklar och koldioxid samt bidrar till att öka den biologiska mångfalden och stärka den gröna infrastrukturen.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden, Tekniska nämnden, Socialnämnden, VSBo, Kultur- och fritidsnämnden

*Status: Påbörjad. Tekniska förvaltningen arbetar med att plantera träd i offentlig miljö. Träd har återplanterats vid Hjortsjöskolan, Fågelforskskolan och i Klevshult. Planering pågår gällande utemiljöer vid socialförvaltningens verksamhetslokaler. VSBO anser att det är viktigt att tänka på skuggan. Vissa uteplatser har skuggande tak. VSBo lyfter befintliga bostadsområden allt eftersom det sker upprustning av yttre miljö. ReMida har i samarbete med kommunledningskontoret hjälpt till att plantera fruktträd på förskolegårdarna. Vid de kommunala badplatserna för kultur- och fritidsförvaltningen en dialog med föreningar om vikten med att bevara träd för att bibehålla skuggan. Det finns även dialog om att plantera fler träd.*

Åtgärd: Information om säkra och sunda solvanor

Information om säkra och sunda solvanor ska finnas på hemsidan samt på kommunala badplatser.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Kultur- och fritidsnämnden

*Status: Beslutad, ej påbörjad. Åtgärden är ej påbörjad under 2022.*



Åtgärd: Utbildning i ozonskiktet

Alla medarbetare ska få utbildning i ozonskiktet och hur det påverkas. Det ska finnas information på kommunens hemsida om miljömålet skyddande ozonskikt och hur invånare och företag kan undvika negativ påverkan på ozonskiktet.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Miljö- och byggnämnden

*Status: Beslutad, ej påbörjad. Utbildning i ozonskiktet och hur det påverkas har ej påbörjats ännu.*

## Hållbar bebyggelse och samhällsplanering - Klimatanpassning

Åtgärdsstatus - Klimatanpassning		Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad	<input type="checkbox"/>	2
Påbörjad	<input type="checkbox"/>	1
Genomförd/genomförs kontinuerligt	<input type="checkbox"/>	-
Försenad	<input type="checkbox"/>	-

### Åtgärd: Systematiskt klimatanpassningsarbete

Kommunen ska ha ett strategiskt klimatanpassningsarbete vilket innebär att frågorna ska integreras i organisationens olika delar, en klimatanpassningsplan ska tas fram och arbetet ska följas upp och utvärderas.

Ansvar: Kommunstyrelsen

*Status: Påbörjad. Arbetet är påbörjat under 2022 och leds av miljöstrateg, översiktsplanerare och beredskapssamordnare.*

### Åtgärd: Handlingsplan för mest betydande klimatrisker

Kommunen ska ta fram en handlingsplan för de mest betydande klimatriskerna. I planen ska det finnas kopplingar till en eventuell risk- och sårbarhetsanalys, kopplingen till PBL-bestämmelsen och klimatrisker i översiktsplanen samt kopplingen till styrdokumentet enligt Lagen om extraordinära händelser för krisberedskap.

Ansvar: Kommunstyrelsen

*Status: Beslutad, ej påbörjad. Arbetet är inte påbörjat under 2022.*

### Åtgärd: Åtgärder i riskområden för skyfall och värmebölja

Bland de ca 20 identifierade områden i grönstrukturplanen som är utsatta värmebölja och skyfall ska områden prioriteras för klimatanpassningsåtgärder. Åtgärderna kan vara att spara befintlig vegetation, grönstruktur på skolgårdar, torg eller kommunala bostadsområden, gröna tak eller fasader, stärka dagvattenområden, stärka infiltrerande gröna lösningar med mera.

Ansvar: Tekniska nämnden, Kommunstyrelsen

*Status: Beslutad, ej påbörjad. Åtgärden inte påbörjad 2022. De aktuella områdena kvarstår och finns med som beaktade i förslaget till ny översiktsplan.*

## Hållbara gröna och blå miljöer - Vatten

Åtgärdsstatus - Vatten		Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad	<input type="checkbox"/>	6
Påbörjad	<input type="checkbox"/>	6
Genomförd/genomförs kontinuerligt	<input type="checkbox"/>	3
Försenad	<input type="checkbox"/>	-

Åtgärd: Fortsatt kalkning och kalkeffektuppföljning av våra sjöar och vattendrag.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden.

*Status: Genomförs kontinuerligt tillsammans med konsult.*

Åtgärd: Fortsatt samarbete med skogsbolag gällande askspridning.

Vaggeryds energi arbetar aktivt för att fortsätta samarbetet med skogsbolag att sprida ut aska från värmeverken på skogsmark.

Ansvar: VEAB

*Status: Genomförs kontinuerligt. Under 2022 tas 100 % av askan om hand för spridning som näring.*

Åtgärd: Tillsyn för att minska utsläppen av övergödande ämnen

Miljö- och byggförvaltningen ska årligen prioritera tillsyn av små avlopp och jordbruksföretag för att bidra till att minska utsläpp av övergödande ämnen. Tillsyn behöver även prioriteras på miljöfarliga verksamheter och förorenade områden för att säkerställa att åtgärder görs som påverkar vattenmiljön. Antalet tillsynen redovisas årligen.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

*Status: Beslutad, ej genomförd. Tillsyn för att minska utsläppen av övergödande ämnen sker kontinuerligt, under 2023 ska nio jordbruk besökas.*

Åtgärd: Inventera och åtgärda enskilda avlopp

Utsläpp från enskilda avlopp ska minskas genom lokalisering av de avlopp som inte har tillräckligt hög standard så att dessa kan åtgärdas. Miljö- och byggnämnden inventerar årligen enskilda avlopp och arbetar för att bristfälliga avloppsanläggningar ska bli åtgärdade.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

*Status: Påbörjad. I kommunen finns ca 1500 enskilda avlopp som ska inventeras enligt Havs- och vattenmyndighetens åtgärdsprogram, som stöds av Vattendirektivet (2000/60/EG). För tillfället har 900 av kommuns enskilda avlopp inventerats. Under 2023 planeras 80 avlopp inventeras, detta arbete är uppdelat på två miljöinspektörer.*

Åtgärd: Samverkan med gröna näringar

Kommunen ska samverka med lantbruksföretagen och LRF i olika miljöfrågor. Det kan t ex vara problematiken med övergödning från jordbruket.

Ansvar: Kommunstyrelsen

*Status: Påbörjad. Samverkan med gröna näringar har pågått under 2022. Till exempel har kommunledningen har möte med representanter från LRF för att diskutera hållbarhetsfrågan. Kommunen har också bjudit in till dialog med LRF kopplat till kommande livsmedelsupphandling.*

Åtgärd: Förvaltningsövergripande VA-plan

En förvaltningsövergripande VA-plan behöver tas fram där representanter från tekniska kontoret, miljö- och byggförvaltningen och kommunledningskontoret deltar.

Ansvar: Tekniska nämnden, Kommunstyrelsen, Miljö- och byggnämnden.

*Status: Påbörjad. Det finns en VA-plan för de allmänna verksamhetsområdena men en förvaltningsövergripande VA-plan saknas. I den förvaltningsövergripande VA-planen ska bl.a. följande delar ingå; utbyggnadsplan, dagvattenstrategi, ledningsförnyelse/underhåll, vattenförsörjningsplan och saneringsplan. Arbetet med en förvaltningsövergripande VA-plan är ett gemensamt ansvar för tekniska nämnden, miljö- och byggnämnden och kommunstyrelsen. Det finns en förvaltningsövergripande dagvattenstrategi sedan 2019 och en vattenförsörjningsplan beslutades av kommunfullmäktige i slutet av 2022. Det finns delvis en ledningsförnyelseplan och även en saneringsplan för ovidkommande vatten. Det saknas en utbyggnadsplan för kommunalt VA.*

Åtgärd: Utbildning i klimatanpassad dagvattenhantering

Länsstyrelsen anordnar en utbildning i klimatanpassad dagvattenhantering för kommunerna. Åtgärden är beslutad i åtgärdsprogrammet för klimatanpassning,

Ansvar: Tekniska nämnden

*Status: Beslutad, ej påbörjad. Länsstyrelsen har ej bjudit in till en utbildning.*

Åtgärd: Skapa skyfallstålga städer

Åtgärden innebär att simulera dagvattennätets kapacitet för skyfall med datamodell samt att kartlägga allmänna ytor där åtgärder kan ge störst effekt för att förbättra avledning av vatten och avlasta ledningssystemet.

Ansvar: Tekniska nämnden

*Status: Beslutad, ej påbörjad. Under 2021 utfördes en fördjupad skyfallskartering tillsammans med Länsstyrelsen för Vaggeryd samt Skillingaryds tätort. Under 2022 planerade tekniska förvaltningen att söka bidrag för att utföra dagvattensimuleringen på ledningsnätet, men bidraget plockades bort.*

Åtgärd: Trygga framtida dricksvattenförsörjning

Åtgärden handlar om att Vaggeryds kommun tar fram en plan för dricksvattenförsörjning där klimatanpassning är ett tydligt perspektiv och där kunskapshöjande insatser görs parallellt med framtagandet där beslutsfattande politiker är målgruppen. Inom planen ska det framgå vilka områden som är av relevans för en långsiktig dricksvattenproduktion och var det ska skapas vattenskyddsområden. De områden som är aktuella bör i ett första steg pekas ut, för att sedan prioriteras och analysera för att se om det är just ett vattenskyddsområde som är mest lämpat på platsen. I planen bör även relevanta insatser finnas beskrivna. Åtgärden är beslutad i åtgärdsprogrammet för klimatanpassning.

Ansvar: Tekniska nämnden

*Status: Genomförd. Vattenförsörjningsplanen är framställd och antagen av kommunfullmäktige.*

Åtgärd: Åtgärda vandringshinder för fisk och utter

De vandringshinder som finns vid kommunala väg- och vattenpassager som tilldelats prio 1 och 2 i den utförda inventeringen ska åtgärdas så att fisk och utter kan passera. Beslutad i tekniska nämnden i januari 2021.

Ansvar: Tekniska nämnden

*Status: Påbörjad. Planeringsarbete för att bygga utterpassager pågår. Projekterad utterpassage finns för Movadsbäcken vid bron på länsväg 806 samt vid kommunens gång- och cykelväg mellan Skillingaryd och Tallnäs.*

Åtgärd: Bekämpa sjögull i Hokaån

Vaggeryds kommun är det särskilt stora problem med vattenväxten sjögull. I sjön har förekomst varit bekräftat i mer än 30 år, och spridningen har skett snabbt senaste tre åren. Stora delar av den öppna vattenspegeln är nu helt igenväxt av sjögull på somrarna, vilket påverkar turismnäringen och ekosystemen negativt. En långsiktig bekämpningsplan med budget är framtagen för hanteringen av sjögullets spridning i Hokaån. Åtgärden är beslutad i åtgärdsprogrammet för klimatanpassning.

Ansvar: Tekniska nämnden.

*Status: Påbörjad. Projektet har pågått under år 2022 samt att en utvärdering av försöksprojektet är genomfört. Beslut för vidare hantering tas av kommunfullmäktige under 2023.*

Åtgärd: Vattennära mötesplatser längs Lagan och Hjortsjön

Arbetet med projektet Vattennära mötesplatser ska färdigställas för sträckan Östermoskogen-Lägret i Skillingaryd. En skötselplan för området ska tas fram. Därutöver har kultur- och fritidsnämnden ett projekt att tillgängliggöra området runt Hjortsjön. Om tid finns ska arbetet med att ta fram ett programförslag för sträckan östra lägret till Klevshult påbörjas.

Ansvar: Tekniska nämnden och Kultur- och fritidsnämnden

*Status: Påbörjad. Under år 2022 har lövträd och ängsväxter planterats längs Lagan. På flera platser har även rundbänkar placerats ut för att skapa mötes- och viloplatser. I Östermoskogen har gärdesgården byggts om och bänkar och en terrass i trädäck har anlagts. Lek- och mötesplatser har byggts vid Kvarnen och Lilla Kulla. Informationsskyltar i Östermoskogen och vid Götarps hage och vid Kvarnen har placerats ut. Flera insektshotell och mulmholkar har placerats ut. Röjningsarbete har utförts för att gynna den biologiska mångfalden.*

Åtgärd: Vattenskyddsområden för allmänna vattentäkter

Arbeta med att säkerställa att de allmänna vattentäkterna som inte har vattenskyddsområden samt tillstånd till vattenuttag i dagsläget får det senast 2024.

Ansvar: Tekniska nämnden

*Status: Beslutad, ej påbörjad. Inga specifika åtgärder är utförda under 2022.*

Åtgärd: Informera om hushållning och återanvändning av vatten

Ansvar: Tekniska nämnden, Kommunstyrelsen.

*Status: Beslutad, ej påbörjad. Inga specifika åtgärder är utförda av VA-enheten under 2022. Alla vattenmätare hos abonnenter i kommunen är digitala, vilket gör att mätning av dricksvattnet kommer bli mer korrekt. Inga informationsinsatser är påbörjade under 2022.*

Åtgärd: Tillsyn av vattenskyddsområden

Miljö- och byggförvaltningen prioriterar tillsyn av vattenskyddsområden i tillsynsplanen.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

*Status: Beslutad, ej påbörjad. Vaggeryds kommun har två vattenskyddsområden: Vaggeryds vattenskyddsområde och Skillingaryds vattenskyddsområde. Vaggeryds vattenskyddsområde har Länsstyrelsen som tillsynsmyndighet. Kommunen är delad tillsynsmyndighet för Skillingaryds vattenskyddsområde som kommer att få tillsyn under 2023.*

## Hållbara gröna och blå miljöer - Natur

Åtgärdsstatus - Natur		Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad	<input type="checkbox"/>	3
Påbörjad	<input type="checkbox"/>	8
Genomförd/genomförs kontinuerligt	<input type="checkbox"/>	7
Försenad	<input type="checkbox"/>	-

### Åtgärd: Restaurera en våtmark

Under programperioden ska kommunen medverka till att en våtmark anläggs eller restaureras. Ett planerat arbete finns gällande att restaurera Sörhultamossen, ett projekt som beviljats LONA-bidrag och som sker i samarbete med NSF och Svenska kyrkan.

Ansvar: Kommunstyrelsen

*Status: Genomförd. Under 2022 avslutades restaureringen av Sörhultamossen strax utanför Bondstorp. Diken har lagts igen för att minska avvattningen och träd har avverkats för att öppna upp området och gynna fågellivet. Projektet är delfinansierat av LONA-bidrag från Naturvårdsverket.*

### Åtgärd: Lövskog vid samhällsviktiga verksamheter och tätortsnära områden

Kommunen ska i sina skogsbruksplaner säkerställa att skogsmark som domineras av granskog som ligger i anslutning till samhällsviktiga verksamheter och tätortsnära friluftsområden ska kartläggas och integreras i kommunens skogsbruksplan. För delen som gäller lövskog i tätortsnära skog ska lövskog successivt gynnas vid framtida avverkningar, röjningar och planteringar av skogsmark. Syftet är att genom att skapa och främja blandskog minskar riskerna för torka, bränder, barkborreangrepp och stormfällning.

Ansvar: Tekniska nämnden

*Status: Genomförs kontinuerligt. En populärversion av en plan för år 2022-2024 för kommunala skogar där hänsynstagande tas i skogsbruk är klar. I planen framgår att lövskog ska prioriteras vid samhällsviktiga verksamheter. Implementering av planen sker kontinuerligt.*

### Åtgärd: Skydda tätortsnära friluftsområden

Beslut har tidigare tagits om att teckna naturvårdsavtal på friluftsområdena Bäckalyckan, Friluftsgården och Grönelund i Vaggeryds kommun. Det vidare arbetet bör klargöra om det är naturvårdsavtal som ska tecknas eller naturreservat som ska bildas (enligt ursprungsförslaget).

Ansvar: Tekniska nämnden, Kommunstyrelsen, Kultur- och fritidsnämnden

*Status: Beslutad, ej påbörjad. Åtgärden har inte påbörjats under 2022. I januari 2023 kom ett uppdrag från Kommunstyrelsen till kommunledningskontoret att utreda möjligheten att bilda ett naturreservat vid Friluftsgården i Vaggeryd.*

Åtgärd: Utöka naturpedagogiken i kommunen

Genom till exempel Remida kan utomhus- och naturpedagogiken utvecklas och utökas i kommunens skolor och förskolor.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden

*Status: Påbörjad. Förskolan jobbar aktivt med att utveckla gårdarna och vilket material som ska användas. ReMida har börjat planeringen av den nya lokalen med tillhörande utegård i Vaggeryd vilken möjliggör en utökning av verksamheten. Grundskolan har ett nära löpande samarbete med ReMida när det gäller naturpedagogik.*

Åtgärd: Gröna skolgårdar

Våra förskole- och skolgårdar utformas till gröna skolgårdar genom att t ex plantera träd, anlägga odlingsplatser samt öka inslaget av grönytor och blommande växter. Även intilliggande naturmiljöer kan nyttjas och utvecklas för pedagogisk verksamhet, lek och äventyr.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden

*Status: Påbörjad. ReMida har under 2022 arbetat med Vaggerydssurret och pollinerande insekter, samt vilka växter som gynnar insekterna. Projektet handlade främst om att sprida kunskap, men det var också möjligt för fritidshem och förskolor och komma och hämta växter till sin gård.*

Åtgärd: Grönska i den bebyggda miljön

Grönskan i den bebyggda miljön ska öka genom att vi arbetar med grönstrukturplanen som ett kunskapsunderlag och utifrån den utför fysiska åtgärder. Det kan t ex vara att plantera träd, gröna tak/väggar eller öka grönyta och krontäckning på skolgårdar, äldreboenden och centrummiljöer. För Furugården, Sörgården och verksamheter inom funktionshinderomsorgen ska det även fokuseras på skugga och blomsterupplevler.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden, VSBo, Barn- och utbildningsnämnden, Socialnämnden

*Status: Påbörjad. VSBo arbetar med att stärka utemiljöerna allt eftersom då de är viktiga för de boendes trivsel. Under 2022 såddes öar med solrosor på grönytan på Tor i Vaggeryd och odlingslotterna på Tor utökades från 10 till 15 stycken. ReMida planterade i samarbete med kommunledningskontoret, biblioteket och tekniska förvaltningen pallkragar med växter som gynnar pollinationer. De växterna fanns sedan kvar utanför biblioteket i Vaggeryd och utanför ReMida. Alla som ville kunde komma och plocka kryddor under hela våren och efter sommaren fick alla som ville ta upp hela plantor och ta med till sin gård. Socialförvaltningen har påbörjat planeringsarbete med att iordningställa utemiljöerna för socialförvaltningens verksamhetslokaler. Under 2023 planeras Jupiter, Ringvägens gruppbostad och Sörgården äldreboende iordningställas.*



Åtgärd: Rutin för att bevara och ersätta vegetation

En rutin med syfte att bevara och ersätta vegetation vid exploatering av mark ska tas fram. Det ska även tas fram information kring värdet att bevara träd och övrig vegetation riktad till tomtköpare och externa exploatörer. Särskilt vikt ska ligga på skyddsvärda träd.

Ansvar: Kommunstyrelsen, VSBo, Miljö- och byggnämnden och Tekniska nämnden

*Status: Beslutad, ej påbörjad. Inget har påbörjats under 2022.*

Åtgärd: Kommunala betesmarker

För att säkerställa att våra kommunala betesmarker betas ska arrendeavtal tecknas på merparten av våra betesmarker.

Ansvar: Tekniska nämnden

*Status: Påbörjad. Arbete pågår med att säkerställa att lämpliga kommunala betesmarker betas.*

Åtgärd: Hänsyn till jordbruksmarkens värden

Åtgärden innebär att kommunen inom arbetet för Översiktsplanen tar fram ett planerings-underlag om jordbruksmarkens värden i Vaggeryds kommun, som harmoniserar med den regionala och nationella livsmedelsstrategin. Detta underlag får sedan ligga som grund för vidare diskussion och ställningstagande inom Översiktsplanen kopplat till nya bostads- och verksamhetsområden. Konsekvensanalyser för olika markanvändning kommer att komplettera underlaget. Åtgärden är beslutad i åtgärdsprogrammet klimatanpassning från Länsstyrelsen.

Ansvar: Kommunstyrelsen

*Status: Genomförd. En jordbruksanalys är genomförd av konsult. Handlingen består av GIS-underlag samt ett PM om metod, metodik och resultat. Analysen är ett av underlagen som används i översiktsplanen.*

Åtgärd: Återplanteringsplan

En återplanteringsplan behöver tas fram för att säkerställa att rutiner finns för hur vi ska arbeta med återplantering av träd på kommunal mark. Det kan t ex handla om att ersätta gamla/skadade träd i samhällena, öka andelen lövträd i våra offentliga miljöer, skolgårdar och utemiljöer vid äldreboenden och kommunala bostadsområden, ersätta träd som tas ner vid exploatering (i samhällena). Återplantering av träd syftar till att träden ska bidra med skugga och stärka grönstrukturen.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden, Barn- och utbildningsnämnden, VSBo

*Status: Beslutad, ej påbörjad. Åtgärden har inte påbörjats under 2022 men planen är att under år 2023 ska rutiner framarbetas av för Vaggeryds kommun enligt Alnarps värderingsmetod.*

Åtgärd: Stärka och skapa gräsmarker

En utbildning i skötsel av gräsmarker på ett sätt som gynnar vilda pollinatörer genomförs för berörd personal. Under programperioden kommer åtgärder att genomföras inom ramen för ett LONA-projekt som vi beviljats pengar för som syftar till att stärka och skapa miljöer för pollinatörer.

Ansvar: Kommunstyrelsen och Tekniska nämnden.

*Status: Genomförs kontinuerligt. En utbildning för parkarbetare inom Vaggeryds kommun har utförts med fokus på biologisk mångfald, grönstruktur och ekosystemtjänster i skötseln av gräsmarker. Under 2022 har flera insatser genomförts för att stärka miljöer för vilda pollinatörer.*

Åtgärd: En inventering av invasiva arter på kommunal mark

En inventering av invasiva arter (fokusarter jätteloka, jättebalsamin, parkslide) ska genomföras samt att det ska tas fram en prioriteringslista för områden som ska bekämpas.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden.

*Status: Påbörjat. Inventeringen av invasiva arter har skett genom egna inventeringar i fält, hitta inrapporterade förekomster i Artportalen samt att uppmuntra invånare att rapportera förekomster. Även Länsstyrelsen har utfört inventeringar. Under 2022 påbörjades ett pilotprojekt för att bekämpa jättebalsamin på kommunal mark i Vaggeryd. Projektet finansierades av bidrag från Länsstyrelsen.*

Åtgärd: Frihuggning av skyddsvärda träd

En analys ska genomföras över vilka träd som ska frihuggas genom att använda befintligt inventeringsunderlag. Därefter ska en plan och rutin tas fram på hur träden ska frihuggas samt vilka träd som ska frihuggas. Frihuggning ska ske av skyddsvärda träd, framförallt ek. Dessutom ska efterföljare som finns i samma områden som de skyddsvärda ekarna frihuggas.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden

*Status: Genomförd. Inventering och frihuggning av utvalda skyddsvärda träd är klart. Bland annat frihögs träd i Hok och Bondstorp. Projektet är delfinansierat av LONA-bidrag från Naturvårdsverket.*

Åtgärd: Synliggöra och kommunicera om skyddsvärda träd

Kommunen ska synliggöra och i fält markera ut utvalda skyddsvärda träd. Arbetet med att markera ut skyddsvärda träd ska kommuniceras till allmänheten, för att öka kunskapen om skyddsvärda träd och ekosystemtjänster.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden

*Status: Genomförd. Informationsskyltar om skyddsvärda träd finns uppsatta vid utvalda träd i kommunen. Skyltarna informerar om skyddsvärda träd överlag men även om de specifika träden av olika arter.*

Åtgärd: Öka kunskapen om allemansrätten

Kommunen ska se över och eventuellt förtydliga och utöka den information om allemansrätten som finns på kommunens hemsida. Kommunen ska under programperioden informera om allemansrätten och dess tillämpning vid minst ett tillfälle till allmänheten. Kommunen ska särskilt informera och föra dialog med barn och ungdomar, föreningsliv samt elever inom SFI.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Barn- och utbildningsnämnden

*Status: Genomförs kontinuerligt. Under 2022 har arbetet påbörjats med att ta fram två informationsskyltar med fokus på allemansrätten. Förskolan arbetar med omsorg om miljön och det förs dialoger i det dagliga arbetet med barnen. På grundskolan, i fritidshemmen, gymnasiet och på vuxenutbildningen (SFI) diskuteras allemansrätten i undervisningen. ReMida arbetar med allemansrätten när de har workshops utomhus, där de diskuterar och reflekterar kring det.*

Åtgärd: Främja barn och ungas tillgång till friluftslivet

Öka kunskapen om barn och ungas tillgång till friluftsliv för att därmed kunna hitta sätt att successivt förbättra samt utveckla tillgång och möjligheter, både generellt och för särskilda grupper. Kommunerna genomför en inventering för att se vilka förskolor och skolor som har mer än 300 meter till ett grönområde. Kommunerna tar i samverkan med Länsstyrelsen fram en metod för uppföljning och utvärdering av i vilken utsträckning förskolorna och skolorna arbetar med friluftsliv. Kommunerna använder den nya kunskapen för att ta fram en handlingsplan, eller inkludera aktiviteter i befintliga styrdokument, för att öka barn och ungas tillgång till friluftsliv.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Barn- och utbildningsnämnden

*Status: Påbörjad. Under 2022 påbörjades ett arbete med att ta fram informationsskyltar för en vandrings slinga vid Lagan i Vaggeryd. Fokus ligger på social hållbarhet, kulturella ekosystemtjänster och friluftsliv. Förskolan, grundskolan och fritids arbetar mycket med att vara i naturen. De har naturen som klassrum vid till exempel utedagar och friluftsdagar. ReMida bidrar med björkved till alla barn- och utbildningsförvaltningens verksamheter för att främja uteliv och kunskaper kring naturen.*

Åtgärd: Kommunala kulturmiljöunderlag och kulturmiljöprogram

Syftet med åtgärden är att kommunerna ska ha ett uppdaterat underlag för kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljöer men också att underlaget används i planeringsprocesserna. Underlaget kan t ex bestå av kulturmiljöunderlag, information i form av inventeringar, kulturmiljöprogram, politisk versioner och mål för kulturarbetet. Kommunerna ska ha uppdaterade och antagna kulturmiljöunderlag. Dessutom ska kommunerna ha kulturmiljöprogram omfattande konsekvensanalyser och åtgärdsförslag med utgångspunkt i kommunens politiska vision och rådande planeringsläge.

Kulturmiljöprogrammet ska vara politiskt antaget och programmet ska uttrycka en politisk vision avseende kulturmiljöarbetet. Underlag och program ska användas, i vilket form de finns är inte det viktiga utan tillämpningen ska stå i fokus.

Ansvar: Kultur- och fritidsnämnden

*Status: Påbörjad. En kulturmiljöplan är antagen i kultur- och fritidsnämnden under 2022. Kulturmiljöplanen har varit till nytta i planeringen av renovering av Järnboden i Götafors som nu planeras på ett sätt som ger låga klimatavtryck.*

Åtgärd: Långsiktig plan för vandringsleder

En långsiktig plan för en hållbar drift och underhåll ska tas fram för de vandringsleder so kommunen ansvarar för. I planen bör det beskrivas vad som behöver utföras, vem som ska utföra arbetet och kostnad för utförandet.

Ansvar: Kultur- och fritidsnämnden

*Status: Påbörjad. En länsövergripande samordnare är anställd. Arbeta pågår med att konkretisera plan och åtgärder för respektive led. En länsgemensam ansökan om medel för att utveckla vandringslederna lämnas in under våren. Samverkan med AME ger förutsättningar för större ansvarstagande för vandringslederna.*

## Uppföljning av plan för utveckling av biogas i Vaggeryds kommun

I miljöprogrammet finns det ett mål om att kommunen ska verka för att tankställen med förnyelsebara bränslen etableras i kommunen. Tankställe för biogas ska prioriteras i enlighet med biogasöverenskommelsen. Kopplat till detta mål finns också en plan för fortsatt utveckling av biogas i Vaggeryds kommun framtagen. Planen innehåller aktiviteter som ska bidra till målet om ett tankställe för biogas i Vaggeryds kommun. Aktiviteterna i planen följs upp årligen inom ramen för kommunens miljöprogram.

Aktivitet: Kommunens fordon ska successivt bytas ut till fossilfria fordon, där biogas ska prioriteras om ett tankställe finns. Arbetet kräver en samordning kring hanteringen av kommunens fordon.

*Något tankställe för biogas fanns inte på plats under 2022 varvid inga biogasbilar har införskaffats.*

Aktivitet: SÅM fortsätter att samla in matavfall och arbetar för att så många som möjligt ansluter sig till matavfallsinsamlingen. Vid nästa upphandling kommer hänsyn tas till avståndet i utvärderingen av upphandlingen.

*FNI infördes under början av 2021 i Vaggeryds kommun och där ingår matavfallssortering. Anslutningsgraden för villor när det gäller FNI är i dagsläget ca 95 % inom Vaggeryds kommun. Arbetet med att ansluta flerfamiljsbostäder och verksamheter till matavfallssortering pågår löpande. Det arbetet är omfattande då varje kund måste kontaktas personligen. Införandet av matavfallssortering bland flerbostadshus och verksamheter måste därför ske succesivt. SÅM jobbar löpande med kommunikativa insatser för att öka utsorteringen av matavfall och motivera fler att ansluta sig till dessa tjänster. Matavfallet rötas sedan där biogas produceras och restprodukten blir biogödsel. Gödseln är även KRAV-märkt och kan användas för ekologisk odling.*

Aktivitet: Vaggeryds kommun deltar i projektet FASTR som syftar till en snabbare omställning till fossilfria bränslen. Kommunen är även representerat i etableringsgruppen för förnyelsebara bränslen och laddinfrastruktur som är en del av klimatrådets arbete.

*Vaggeryds kommun deltar aktivt på olika seminarium och arbetsgrupper som anordnas inom FASTR-projektet.*

Aktivitet: Vaggeryds kommun ska ha fortsatt dialog med transport- och logistikföretag med målet att skapa ett underlag med aktörer som vill tanka biogas. Det handlar om rena transportföretag (åkerier) men också logistikföretag eller företag som är beroende av transporter. En fortsatt dialog ska även ske med producenter och leverantörer av biogas.

*Kommunen har fört intensiva diskussioner med 10-talet lantbrukare om en biogasproduktionsanläggning inklusive biogasmack. Lantbrukarna har pekat ut en plats där de är intresserade av en etablering. De har lämnat in en ansökan om klimatklivet-delfinansiering, men svar dröjer. Kommunen gör vad som är möjligt för att stödja utvecklingen. Inga övriga förfrågningar om biogasmacketablering har erhållits, däremot 2-3 förfrågningar om laddinfrastruktur för el-fordon, liksom energilagring i större batteri eller motsvarande.*

Aktivitet: Vaggeryds kommun kan vara sammankallande och ska vara drivande för att en dialog skapas med de gröna näringarna i kommunen med syfte att undersöka möjligheten och intresset av produktion av biogas.

*Vaggeryds kommun har tillsammans med den lokala LRF-gruppen anordnat ett dialogmöte med tjänstemän och politiker där olika hållbarhetsfrågor diskuterat. Bland annat uttryckte LRF ett intresse av att etablera en produktionsanläggning för biogas och en dialog med näringslivschefen har vidtagits. Andra dialoger med de gröna näringarna har också hållits, bland annat ett studiebesök med skolan på ett lantbruksföretag för att prata om matsvinn och matproduktion. Beredskapssamordnaren har besökt ett lantbruk för att diskutera beredskapsfrågor inom lantbruket och vid upphandlingen av livsmedel har lantbruksföretag bjudits in till ett dialogmöte.*

Aktivitet: Kommunen ska ha en fortsatt dialog med ägare till Båramoterminalen samt omvärldsbevakning kring elektrifiering av järnvägen med tillhörande investeringar runt omkring såsom tankställe för biogas eller snabbbladdare för tyngre fordon.

*Kommunen för kontinuerligt en dialog om Båramoterminalen. Elektrifieringen av järnvägen är planerad till 2025-2028.*

Aktivitet: Kommunen har i biogasstrategin pekat ut lämpliga platser för biogas. Om det inkommer en förfrågan från en aktör att etablera en annan verksamhet på platsen ska detta övervägas med biogasstrategin i åtanke.

*Under 2022 har det inte inkommit några förfrågningar om biogasetableringar på de utpekade platserna.*

Aktivitet: Befintlig riktlinje för upphandling ska uppdateras och förtydligas med fokus på fossilfria transporter och fordon enligt ovan. Enligt åtagande 3 och 5 i biogasöverenskommelsen ska riktlinjer för fordon, inköp och upphandlingar uppdateras så att biogas prioriteras.

*Befintliga riktlinjer kommer uppdateras under våren 2023. Vi jobbar idag så att fossilfria fordon köps in vid nyanskaffning av fordon. Upphandlare kräver från verksamheten en motivering vid avsteg.*